

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1931.

Första kammaren.

Nr 18.

Onsdagen den 11 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Företogs val av tjugofyra valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till valmän utsedda:

herr Anderson, S. Erk,	med 78 röster,
» Boberg	» 78 »
» Bodin	» 78 »
» Bärge	» 78 »
» Frändén	» 78 »
» Hansson, Sigfrid,	» 78 »
» Johansson i Friggeråker	» 78 »
» Julin	» 78 »
» Kvarnzelius	» 78 »
» Larson, V. Edward,	» 78 »
» Leander	» 78 »
» Lindgren	» 78 »
» Möller	» 78 »
» Nilsson i Kristianstad	» 78 »
» Olsson, Oscar,	» 78 »
» Pålsson	» 78 »
» Sandén	» 78 »
» Sandler	» 78 »
» Sederholm	» 78 »
» Stendahl	» 78 »
» Svensson, Carl E.,	» 78 »
» Svensson, N. J. Martin,	» 78 »
» Thulin	» 78 »
» Walles	» 78 »

Anställdes val av tio suppleanter för kammarens valmän för anställande av föreskrivna val av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till suppleanter för kammarens ifrågavarande valmän utsedda:

herr Löfvander	med 54 röster,
» Clemedtson	» 54 »
» Wahlmark	» 54 »
» Sundberg	» 54 »
» Granath	» 54 »
» Larsson i Örbyhus	» 54 »

herr Eriksson, Carl E.,	med 54 röster,
» Tamm	» 54 »
» Jonsson	» 54 »
» Ström, Torsten E.,	» 54 » ,

sedan ordningen dem emellan blivit genom lottning bestämd.

Företogs val av dels sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ock sex suppleanter för dessa revisorer; och befunnos efter valförrättningens slut följande ledamöter av riksdagens första kammare hava blivit utsedda till

revisorer:

herr Anderson, S. Erik,	med 65 röster,
» Björnsson, J. E.,	» 65 »
» Carlsson, Carl A.,	» 65 »
» Hammarskjöld, Carl Gustaf V.,	» 65 »
» Johansson, Johan, i Friggeråker	» 65 »
» Strömberg, G. A.,	» 65 »

suppleant för herr Anderson, S. Erik:

» Ernfors, O. A.,	» 65 »
-------------------	--------

suppleant för herr Björnsson, J. E.:

» Hansson, Gustav W.,	» 65 »
-----------------------	--------

suppleant för herr Carlsson, Carl A.:

» Johansson, Johan Peter,	» 65 »
---------------------------	--------

suppleant för herr Hammarskjöld, Carl Gustaf V.:

» Gabrielsson, N. G.,	» 65 »
-----------------------	--------

suppleant för herr Johansson, Johan, i Friggeråker:

» Tjällgren, O. L.,	» 65 »
---------------------	--------

suppleant för herr Strömberg, G. A.:

» Vennerström, I. T.,	» 65 » .
-----------------------	----------

Anmälles och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 53, till Konungen i anledning av väckt motion om beredande åt omnibustrafiken av visst straffrättsligt skydd mot uppsåtlig skadegörelse m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 169, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 3 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 170, angående godkännande av vissa avtal mellan kronan och Stockholms stad samt mellan kronan och aktiebolaget Stockholms bryggerier om fastighetsöverlåtelse m. m.; samt

nr 171, angående anslag till posthusbyggnad å Södermalm i Stockholm.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den av herr *Forslund* m. fl. väckta motionen, nr 226, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisoriskt dyrtortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.

Föredrogs och hänvisades till särskilda utskottet herr *Lindhagens* motion, nr 227, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående huvudgrunderna för rättegångsreform.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran första lagutskottets utlåtanden nr 13 och 14, andra lagutskottets utlåtanden nr 12, 13 och 17—19 samt första kammarens första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 5—7.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 7, angående reglering för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens sjunde huvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet.

Punkterna 1—3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 4.

Lades till handlingarna.

Punkten 5.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 6.

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte

*Anslag till
kammarrätten.*

a) godkänna följande stater för kammarrätten, att tillämpas från och med den 1 juli 1931:

A. Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 331,200
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	» 3,500
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m.	» 13,000

Förslagsanslag kronor 347,700.

B. Överflyttningsstat.

Avlöningar och vikariatsersättningar, förslagsanslag

..... kronor 7,500;
samt

b) minska ordinarie förslagsanslaget till kammarrätten, nu 376,200 kronor, med 21,000 kronor till 355,200 kronor.

Herr **Boman**: Herr talman, mina herrar! Granskar man den tablå över i kammarrätten balanserade skattemål, som finns intagen i statsverkspropositionen, finner man att balansen minskats från och med 1922 år efter år. Ett undantag tycks emellertid inträda med det sista året. Jag vågar dock hoppas, att denna ökning i balansen endast är tillfällig, ty redan nu är balansen så stor, att ett skattemåls avgörande i kammarrätten i medeltal tycks kräva nära två år. Läger man därtill den tid, som det måste taga om målet går vidare till regeringsrätten, blir det hela en långsam avveckling.

Anslag till
kammarrätten.
(Forts.)

Jag medger gärna, att skattemålen ofta äro mycket invecklade och svåra, och detta beror ju delvis på riksdagen själv, som skrivit sådana skattelagar, och måhända också på nitiska taxeringsmyndigheter. Men jag vill inte klandra dem. Det är väl deras uppgift att vaka över kronans rätt och måhända också att leta efter skattekonor.

Men om man sålunda medger, att det kan vara tillfredsställande med den tid, som ett skattemåls avgörande i kammarrätten i allmänhet tar, finns det dock fall, då jag finner det fullkomligt otillfredsställande, att det skall dröja så länge. Jag menar nämligen sådana fall, då en taxering blivit verkställd av misstag, genom en dubbeltaxering eller genom en felaktig uträkning. Om det har skett i taxeringsnämnden och blir upptäckt först sedan länsprövningsnämnden slutat sitt arbete, kan man numera få rättelse i den s. k. särskilda prövningsnämnden, som arbetar sedan länsnämnden slutat sitt arbete. Om däremot misstaget är begånget i prövningsnämnden finns ingen annan väg att gå än att klaga hos kammarrätten. Jag vet naturligtvis inte hur ofta sådana fel förekomma, ty jag sysslar inte med skattesaker annat än i vad det gäller mig närstående samt ett och annat bolag, vars verksamhet jag följer. Men jag har träffat på det mer än en gång. Jag förstår emellertid att fel kunna förekomma, ty prövningsnämndernas arbete är i hög grad forcerat.

Man skulle egentligen kunna tycka, att det rimligaste vore om prövningsnämnden, då den måste medge att en taxering är felaktig, kunde ordna det så att någon debitering eller uppbörd icke skulle förekomma. Om detta inte låter sig göra — jag vet inte om det är tekniskt genomförbart — synes det mig vara rimligt att saken ordnas så, att dylika mål kunna insändas av länsstyrelserna med begäran om förmånsrätt i kammarrätten, och att kammarrätten avgjorde dem i förtur.

Jag fick en gång i år det svaret av en tjänsteman i en länsstyrelse, att det ju ingenting gör att vederbörande få betala skatten, ty de få tillbaka den med ränta. Ett sådant svar betecknar jag som absolut otillfredsställande. De flesta människor, som debiteras skatt, ha icke tillfälle att ligga i förskott med skattemedel till staten, inte ens med rättighet att med 5 procents ränta få tillbaka dem på en oviss tid. Och dessutom tillkommer det förhållandet, att det inte går att få dem tillbaka utan åtskilliga skrivelser och besvär, och för detta ändamål få de flesta använda sakkunniga biträden, som de måste ersätta.

Jag vädjar därför till herr finansministern om man inte kan ordna en sådan förtursrätt. Jag kan inte tänka mig, att därför skulle behövas några som helst författningsändringar.

Medan jag har ordet skall jag be, herr talman, att få beröra ännu en annan fråga, som har nära samband med vårt skatteväsen. Jag fick helt nyligen veta att ett stort järnvägsbolag i min hemstad, vars bana löper genom fem olika län, och som sålunda är skattskyldigt i omkring ett sjuttiototal kommuner, i november i fjol fått slutlig dom i regeringsrätten med avseende på taxeringen för 1925, och därvid erhållit en slutlig skatterestitution på i runt tal 50,000 kronor. Vid skattens fördelning hade emellertid i ett län en höjning vidtagits, nämligen i ett län där en rätt så stor skatteplikt finns. Då har det egendomliga inträffat, att bolaget fått nya debetsedlar från kommuner i detta län, och i dessa debetsedlar har varit upptaget en särskild post, som kallas indrivningsavgift. Skatten betalades sådan den debiterades i behörig ordning år 1926, d. v. s. året efter taxeringen. Att den skattskyldige nu, då han icke har den ringaste skuld och icke försummat någonting, skall kunna bli påfördr indrivningsavgift på grund av en resolution, som dock har gått till hans fördel, kan jag icke finna vara rimligt. Om någonting sådant har stöd i författningen om rätt till indrivningsavgift, så måtte det sannerligen bero på en egendomlig tolkning. Ty en indrivningsavgift skall väl vara ett straff för någon försum-

melse hos den skattebetalande, och någonting sådant hade icke förekommit i detta fall. Bolaget har nu, efter vad jag erfarit, fått avgjort de fem följande årens beskattning i kammarrätten, och om utslagen, som jag ännu ej sett, gå i samma riktning, skulle det kunna få en avbränning på 500 å 600 kronor i in-drivningsavgift, samtidigt som det, som jag hoppas, får en tämligen avsevärd skatterestitution. Det kan väl icke vara skäligen att drabbas av sådana kostnader.

Anslag till
kammarrätten.
(Forts.)

Herr talman! I den föredragna punkten har jag endast att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 7—27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Lades till handlingarna.

Punkterna 29—38.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 39.

Lades till handlingarna.

Punkterna 40 och 41.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 29, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till luftfartsväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkten 1.

I den till riksdagen den 3 januari 1931 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1931/1932 hade Kungl. Maj:t i avseende å sjätte huvudtiteln, innefattande anslag till kommunikationsdepartementet, föreslagit riksdagen (punkt 33 av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag) att dels till understöd av regelbunden luftfart för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor; dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det i statsrådsprotokollet återgivna förslaget till avtal mellan svenska staten och bolag, som erhöles understöd för idkande av regelbunden luftfart, träffa avtal om uppehållande av sådan luftfart.

Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 84, av herr J. Nilsson i Malmö, och den andra inom andra kammaren, nr 138, av herr A. Anderson i Råstock, hade hemställts, att kontraktet med Aktiebolaget Aerotransport måtte baseras på 700,000 kronors årligt understöd samt att till understöd av regelbunden luftfart för budgetåret 1931/1932 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 650,000 kronor.

Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar Nilsson i Malmö och Anderson i Råstock i ämnet väckta motionerna I: 84 och II: 138, i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte

a) till *understöd av regelbunden luftfart* för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med det i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 3 januari 1931 återgivna förslaget till avtal mellan svenska staten och bolag, som erhöle understöd för idkande av regelbunden luftfart, träffa avtal om uppehållande av sådan luftfart.

I motiveringen hade utskottet, efter att hava återgivit vissa av 1930 års riksdag gjorda uttalanden angående betydelsen av den inhemska flygtrafikens utvecklande, vidare yttrat, bland annat:

»Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle den svenska flygtrafiken åtminstone under den närmaste tiden bliva i huvudsak inriktad på de båda utlandsförbindelserna Malmö—Amsterdam samt Stockholm—Helsingfors. I anledning härav föranledes utskottet — i anslutning till 1930 års riksdags ovan återgivna uttalanden — ytterligare erinra om önskvärdheten av att såväl myndigheterna som vederbörande flygföretag hava sin uppmärksamhet riktad på möjligheten av att utveckla jämväl en flygtrafik över inhemska luftlinjer.»

Reservationer hade anmälts av, utom annan,

- 1) av herr Nilsson i Gränebo, som likväl ej antytt sin åsikt:
- 2) herr Rosén beträffande utskottets motivering.

Herr andre vice talmannen: Herr talman! Jag har vid den nu föredragna punkten i utskottets utlåtande avlämnat en blank reservation. Utskottet har i övrigt så gott som enhälligt samlat sig omkring det utlåtande, som avgivits, vilket i stort sett, kan jag säga, ansluter sig till Kungl. Maj:ts proposition. Det torde därför inte finnas någon utsikt att kunna åstadkomma någon ändring i vad utskottet föreslagit, men jag vill likväl här ge uttryck för de betänkligheter, som jag hyser mot att anslå så betydande belopp, som här är avsett, till det civila luftfartsväsendet, och dessutom mot att vi nu skola binda oss för en tid av fem år framåt.

Flyget är, kunna vi ju säga, för närvarande statt i utveckling. Många anse att det ännu ligger i sin linda, och att vi i flyget ha att vänta ett kommunikationsmedel, som fullt kan jämföras med våra övriga kommunikationsmedel, ja, i vissa avseenden till och med kanske bli av de mera betydande. Skulle så bli fallet, får jag säga, att det är betänkligt att nu binda sig för en tid av fem år. Skulle det komma en sådan väldig utveckling på detta område till stånd, vore det bättre, att staten även i detta avseende hade fria händer, i synnerhet som statens subvention till detta bolag enligt min mening är alldeles för hög. Den är, jämfört med statssubventionerade luftlinjer i utlandet, bland de högst statssubventionerade av alla.

Vidare ligga de flyglinjer, som här avses och som vi skola understödja — om vi nu bortse från linjen Stockholm—Helsingfors, som ju kan sägas tillhöra de mera skandinaviska routerna — *utanför* landets gränser. Den del av flyglinjerna, som bolaget självt lägger den största betydelsen vid, nämligen sträckan Hamburg—Amsterdam, ligger i själva verket så långt utanför vårt eget land, att det starkt kan ifrågasättas, om vi böra subventionera denna linje, ja, om vi överhuvud taget med statens hjälp där ens böra uppehålla en svensk flyg-

linje, utan om man inte bör överlämna flyget på routen Hamburg—Amsterdam helt och hållet till andra nationer. Särskilt Tyskland har naturligtvis intresse av att flyglinjerna uppehållas inom dess eget land, och i övrigt har, kan man säkerligen säga, hela det mycket tätbefolkade Centraleuropa givetvis ett mycket stort intresse av att dessa flyglinjer uppehållas. Sverige kan där inte ha samma intresse. Ty även om vi inte alls bidra till uppehållandet av dessa flyglinjer, komma de likväl att uppehållas.

Detta har varit ett skäl varför jag varit betänksam mot att biträda vad Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit. Jag uttalade redan vid förra riksdagen, att Sverige borde mera se till att uppehålla luftlinjer, som ligga närmare Sveriges egna gränser och såvitt möjligt även inom landets eget område. Flyglinjerna borde väl helst utgå från landets huvudstad, men så är ju icke fallet, ty om man skall använda nu ifrågavarande svenska flyglinje, måste man först resa ned till Malmö för att där vid Sveriges gräns stiga på en svensk flygmaskin och sedan flyga över en del av Centraleuropa. Den linje, som tidigare har uppehållits mellan Stettin och Stockholm, kommer ju under år 1931 icke att trafikerats annat än för postflygning.

Man får taga i betraktande, att det här icke blott gäller de 650,000 kronor, varmed staten enligt utskottets förslag under den föredragna punkten skulle bidra till det civila flygväsendet. Under de ytterligare nio punkter, som följa i detta utlåtande, begäres därutöver åtskilliga andra belopp, och summan av de anslag till förmån för flygväsendet, som utskottet förordar, uppgår till 813,500 kronor. Därtill kommer, att utskottet föreslår avskrivning av lån, som lämnats från luftfartsfonden med 300,000 kronor. Det blir alltså sammanlagt för innevarande år ett belopp av 1,113,500 kronor. För övrigt borde man, om man velat handla radikalt, säkerligen ha avskrivit hela den summa, som ifrågavarande bolag erhållit i lån från luftfartslånefonden. Den uppgår till mellan 800,000 och 900,000 kronor, varav staten icke kan påräkna att återfå något.

Med hänsyn till dessa förhållanden kan man givetvis vara betänksam mot att gå med på vad här föreslagits, i synnerhet som man skall binda sig för en tid av fem år framåt. Jag skulle, herr talman, nog, om det varit någon utsikt att få kammaren med sig, ha framställt ett yrkande, som gått i den riktningen, att vi icke skulle binda oss för så lång tid, utan ha möjlighet att åter taga upp frågan ett kommande år och pröva, i vad mån hithörande förhållanden bättre skulle kunna anpassas efter våra behov och efter de krav, som vårt land bör ställa på ett civilt flygväsen. Då utsikterna till ett bifall äro ganska små, skall jag för närvarande nöja mig med dessa uttalanden, men skulle under debatten liknande synpunkter framkomma, förbehåller jag mig, herr talman, att senare få ställa ett yrkande.

Herr Nordborg: Herr talman! Jag skall först och främst be att tillfullo få instämma i vad herr andre vice talmannen nyss yttrat, och dessutom tillåter jag mig att framföra några synpunkter på frågan.

Staten och en del kommuner ha redan för årtal sedan gjort stora uppoffringar för att anlägga luftfartsstationer i vårt land. Detta har givetvis skett med tanke på att man skulle vara rustad för att mottaga den lufttrafik, som man väntade. Som ett exempel ber jag att få anföra, att i Göteborg iordningställdes 1923 en flygstation till den internationella flygutställningen därstädes. Denna flygstation kostade 1,108,360 kronor. Därvid hade staden fått ett statsanslag på i runt tal 129,000 kronor, stadens egna anslag utgjorde 885,000 kronor och arbetslöshetskommissionens för utförda arbeten 123,000 kronor. Jag vill också nämna, att denna flygplats är den enda i Sverige, som kan mottaga både sjö- och landplan. Men vad har man nu gjort, för att vår

Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart. 1
(Forts.)

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

flygtrafik inom det egna landet skall kunna växa upp och använda dessa dyrbara inrättningar? Såvitt jag kan förstå, ingenting annat än ett avtal med ett företag om att driva luftfart på huvudsakligen utländsk botten. Därvidlag har man hjälpt utlänningarna och givit dem ekonomiskt bistånd, för att de skola kunna få ett förstklassigt flygnät. För Sverige återstår sedan ingenting. Om vi tänka på Göteborg, så är denna stad beroende av ett tyskt bolag, och man får där finna sig i vad det tyska bolaget bjuder. Jag vill tillägga, att det är mycket möjligt, att detta bolag inom den närmaste tiden nedlägger sin trafik, ifall den tyska statssubventionen upphör.

Vi ha ett annat exempel: linjen Stockholm—Kalmar—Lybeck. Denna har också upprätthållits av ett tyskt bolag, som nu nedlägger trafiken på linjen.

Under sådana förhållanden tycker man ju, att det vore ganska skäligt, att man nu gjorde en ansträngning att upptaga dessa flyglinjer från svensk sida. Men i stället föreslås, att vi skola utvidga vår flygfart på Amsterdam, och inte nog med det, vi skola också konkurrera på denna rutt och försäkra oss om halva trafiken. Det är ganska egendomligt, att man anlägger sådana synpunkter, sedan det visat sig, att passagerarsiffrorna under föregående år nedgått på denna linje. Dessutom finns det nu tre företag, som konkurrera med det svenska. Man tycker då, att det är märkvärdigt, att vi skola behöva öka vårt anslag, för att man skall komma över hälften av denna trafik.

Beträffande flyglinjen Stockholm—Finland är jag i likhet med herr andre vice talmannen av den uppfattningen, att den är försvarbar. Jag tycker endast, att det är egendomligt, ifall det är riktigt, att Sverige betalar mera i subvention för linjen till Finland än finnarna själva göra. I detta sammanhang skall jag be att få påpeka, att när sjöfartssubventioner på sin tid utbetalades till Finlandstrafiken, ansåg Sverige sig kunna betala mindre än finnarna, så att till ett svenskt bolag, som trafikerade denna rutt, utbetalades 20.000 kronor per år, medan de två finska rederier, som trafikerade rutten, erhöilo 600.000 finnmärk vardera. Reflexionerna göra sig själva. I ena fallet kunde vi komma undan med mindre, men i andra fallet skola vi betala mera.

Man frågar sig: vad bli konsekvenserna av det förslag, som här föreligger? Jo, först och främst binda vi oss för fem år, och vi kunna vara övertygade om att utgifterna skola ökas. Vi få vara beredda på att vi, när dessa fem år gått, få engagera oss ytterligare, och under tiden skola utlänningar sköta trafiken på Sverige och till och med mellan olika svenska platser, som nu varit fallet mellan Stockholm och Kalmar. Vi få nöja oss med vad man på underhandlingens väg möjligen kan erhålla av utländska flygföretag. Jag finner ändå detta vara ett egendomligt tillvägagångssätt. Jag hyser den uppfattningen, att statssubvention icke bör utgå för luftlinjer i länder, där lufttrafik redan finnes eller kan ordnas, och linjen Malmö—Köpenhamn—Amsterdam är trafikerad på ett sådant sätt, att det säkerligen icke betyder mycket, ifall aktiebolaget Aerotransport upphör med sin verksamhet där, ty det ligger i de berörda ländernas eget intresse att upprätthålla trafiken. Strängt taget anser jag, att man rent av skulle kunna inskränka sig till att flyga över vattnet fram till flygstationen i nästa land. I detta fall skulle man alltså endast trafikera rutten Malmö—Köpenhamn och vice versa. Ser man på saken rent nationellt, är det givetvis ett förstahandsintresse, att Sverige i stället försöker komma över ledningen, då det gäller luftfarten inom det egna landet. Man måste ju även räkna med, att en inhemsk flygtrafik givetvis är till mera gagn för svenska undersåtar i allmänhet än en flygtrafik över utlandet. Det är också egendomligt, att vi, under det vi alldeles sakna flygrutt i eget land ävlas att i främmande länder befordra folk av alla möjliga nationaliteter till underpris. Det kunna de främmande länderna göra själva, och att slåss med konkurrenter om utländsk halvtrafik tycker jag icke är tilltalande.

Det finnes också en annan synpunkt, nämligen turistsynpunkten. Vi söka att intressera utlänningarna för vårt land, vi göra allt vad vi kunna för att de skola resa omkring i landet och få kännedom om våra förhållanden, men då skulle väl en flygtrafik vara någonting som hjälpte till att förkorta avståndet i vårt långsträckta rike, så att dessa turister under en längre tid, under semester och dylikt, finge tillfälle att se något av landet.

Nu anser jag, att tiden är lämplig för en omläggning av vårt flygväsen, helst som linjen Stockholm—Kalmar—Lybeck kommer att nedläggas, och vi stå kanske även inför någonting ovisst nästa år, då det gäller Göteborg.

Det är märkvärdigt, att mig veterligen har aldrig frågan om inhemska linjer allvarligt diskuterats, i stället har alltid hållits på den utländska trafiken.

Jag förvånar mig även över, att det företag, som sköter vår civila flygning, icke tyckes intressera sig för någon flygning inom Sverige. Önskan synes endast vara att flyga utåt och utåt och öka detta utåt så mycket som möjligt, trots att riksdagen vid olika tillfällen och senast utskottet framhållit, att såväl myndigheterna som ifrågavarande trafikföretag böra se till att man så snart som möjligt inriktar verksamheten på inhemsk trafik. Jag kan icke hjälpa, att det hela inger en olustkänsla, och det är även givet, att det medför stora svårigheter att kunna öva kontroll över en verksamhet, som bedrivs utomlands. Det är mycket svårt att härvidlag kunna följa med såsom man borde, och helst då det gäller så stora belopp anser jag, att man har skyldighet att vara försiktig.

Sedan vill jag säga, att det är egendomligt, att Sveriges riksdag icke har råd att bevilja medel för att hålla sjöfartssäkerhetsanstalterna vid rikets kuster i ett ordentligt skick och icke heller att anordna ett systematiskt livräddningsväsen, under det man har råd att flyga bort pengar i utlandet och att öka ut denna flygtrafik så, att man kan flyga bort ännu mera pengar där ute. Detta har väckt uppmärksamhet inom vida kretsar i landet, och det har man och man emellan talats ganska mycket om att planläggningen av vår lufttrafik har blivit snedvriden och långt ifrån främjat Sveriges intressen.

Jag anser även, att det är oklokt att binda staten vid ett femårigt avtal, och järnvägsstyrelsens uttalande i detta ämne torde vara någonting att lägga märke till. Järnvägsstyrelsen hyser den uppfattningen, att man helst i sådana tider som nu råda icke bör binda sig för så många år framåt, utan endast år för år, och dessutom påpekar styrelsen, att penningvärdet är ett helt annat nu än det var tidigare och att även detta bör tagas i betraktande. Man har emellertid icke tagit någon hänsyn till detta järnvägsstyrelsens uttalande, samma är förhållandet då det gäller de utlåtanden, som avgivits av en del organisationer, som fått tillfälle att yttra sig över luftfartssakkunnigas förslag, t. ex. Sveriges Allmänna Sjöfartsförening och Sveriges redareförening. Vi riskera, att, sedan vi flugit en del år och lagt ned pengar och hjälpt utlänningarna till ett förstklassigt flyg för billigt pris, dessa komma, när det börjar löna sig, att säga: nu flyga vi själva. Det blir nog svårt att göra någonting åt den saken, men vi ha då uppoffrat oss för utlandet. Jag tror även, att det finnes sätt att ordna en kapitalökning av den art som utskottet anser vara betryggande, och det är icke alls säkert, att det blir vad man väntat sig, utan det kan i stället bli till glädje för våra konkurrenter i utlandet.

Jag förmenar därför, att det nuvarande avtalet bör gälla tills vidare år för år liksom nu avtalet gäller till den 1 juli 1931, och under tiden kan man undersöka möjligheterna för en omläggning av vår flygtrafik.

Herr talman, på grund av vad jag nu anfört tillåter jag mig att yrka avslag på utskottets hemställan under punkten 1. b.

Herr Rosén: Herr talman! Av den nu föredragna punkten i statsutskottets utlåtande nr 29 samt sista punkten i detta utlåtande beträffande lufttrafiken

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.*
(Forts.)

finner man, att det nog icke endast är det militära flyget, som är misskött, utan att detta beklagligtvis även gäller om det civila flyget. Det framgår kanske allra bäst, om man studerar statsutskottets utlåtande nr 29, som ju är någonting alldeles särskilt i den vägen.

Det framgår av både den nu föredragna och den sista punkten i utlåtandet, att den kontroll, som man talat om, sannolikt endast förefinnes på papperet och att den i varje fall varit under all kritik. Utskottet uttalar också på sidan 6, ungefär mitt på sidan, några ord om, att det bör bli en effektiv kontroll och att nödig varsamhet bör iakttagas i fråga om bolagets utgifter av olika slag. Det är ett milt men mycket befogat uttalande. Det står dock i ganska dålig överensstämmelse med detta att göra ett sådant uttalande, som utskottet gör i sista stycket nederst på sidan 6 och överst på sidan 7, nämligen att såväl myndigheterna som vederbörande flygföretag böra hava sin uppmärksamhet riktad på möjligheten av att utveckla jämväl en flygtrafik över inhemska luftlinjer.

Innan man går in på något sådant, bör man rensa upp det gamla och söka få ordning, innan man hinner ställa det ännu sämre och ännu dyrare för staten. Det är så mycket mindre behövt att nu göra ett uttalande på den punkten — jag skulle vilja säga, att det knappast är lämpligt att göra det — som riksdagen i fjol sade ifrån någonting liknande och vederbörandes uppmärksamhet sålunda måste vara riktad på saken.

Den föregående talaren sade, att vederbörande ingenting gjort för att åstadkomma inhemska luftlinjer, men det är nog ett misstag. Under många år har bolaget ifråga bedrivit propaganda norrut för att väcka intresse för den flyglinje, som är behöfelig åt det hållet. Ett sådant intresse har också funnits, men propagandan har nu pågått så länge, att man icke längre tager den på fullt allvar.

Herr talman! Jag har nu intet yrkande att göra, men jag tycker, att kamraren borde stryka sista stycket i motiveringen, som börjar med »Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag» och slutar med »flygtrafik över inhemska luftlinjer», vilket stycke illa överensstämmer med vad som förekommit i detta sammanhang.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag skulle icke ha begärt ordet redan nu, om icke ett par av de föregående talarna hade velat helt lägga om de principer, enligt vilka riksdagen handlat vid dess tidigare beslut.

När Sverige gick in för trafikflygning, skedde det främst därför, att man ville bereda näringslivet möjlighet att raskt och på kort tid komma i förbindelse med utlandet. Det är då också naturligt att flygstationen lades i den södra delen av landet.

Nu ha emellertid vissa personer vid åtskilliga tillfällen ansett, att man borde ha flyglinjer även inom landet. För min del hoppas jag att göteborgarna, som nu på något sätt blivit missmodiga, vilja erkänna, att jag vid åtskilliga riksdagar gjort försök att få en flyglinje till Göteborg. Jag har motionsledes först av alla fört fram denna sak. Göteborgarna själva voro icke ens med om det. Försök gjordes att flyga från Malmö till Göteborg. Intresset var emellertid dess värre mycket svagt på västkusten och det tycktes liksom om man fruktade att stiga upp i ett flygplan.

Sedermera ha utländska trafikföretag flugit på Göteborg, Kalmar och Stockholm. När utlänningarna icke längre anse sig kunna flyga på Sverige, så vill man, att den lilla subvention, som nu offrats för att man raskt skall kunna komma i förbindelse med utlandet, skall indragas för att man skall kunna driva luftfart inom landet. Jag kan icke förstå en dylik uppfattning. Det kan icke vara så viktigt, om man kommer från Malmö till Borås eller

Jönköping, t. ex., eller från Malmö till Göteborg på en kort tid, utan det viktigaste är, att man kommer i förbindelse med det utländska affärslivet så hastigt som möjligt. Jag får säga, att även om herr andre vice talmannen icke avsett att falla för samma frestelse som herr Nordborg, i vars anförande det låg en liten lokalbetonad klagan, så har han i alla fall kommit att gå in för det lokala intresset i Göteborg, som man icke, synes det mig, för tillfället har något gagn av.

Vad kan det nu bero på, att de flygsakkunniga och statsutskottet gått in för den plan, som nu föreligger till antagande? Det beror helt enkelt därpå, att man fått en del erfarenheter, på vilka man nu grundar det föreliggande förslaget. Man har funnit det lämpligast att på detta sätt komma i förbindelse med utlandet. Man har förstått att det heller icke går för ett flygföretag att så där utan vidare förkorta sina linjer efter behag. Det träffas, såsom herrarna veta, överenskommelser mellan de olika företagen i Europa. Det ena företaget får en sträcka, det andra en annan. Därmed avser man att undvika onödigt konkurrens och att skapa koncentration av de olika företagens samtrafik. Aerotransport har i samtrafik med utländska bolag fått på sin lott den skandinaviska trafiken utöver Hamburg och praktiskt taget hela trafiken till Holland och England och icke mindre än c:a 77 % av trafiken till Frankrike jämte största delen av trafiken till Belgien. Trafiken till Hamburg behärskas av de danska och tyska trafikbolagen. Denna trafik är knappast tillräcklig för dessa bolag och skulle Aerotransports intrång på leden bli till allas skada och därtill mötas av en kraftig opposition.

Huru ställer sig nu saken ekonomiskt? Vill man fullkomligt motarbeta flygtrafiken, skall man givetvis gå med på den anordning, som avser att klippa av linjen i Hamburg. Inkomsterna av trafiken på Hamburg ha utgjort 15,000 kronor, medan inkomsterna för trafiken på Amsterdam ha uppgått till 113,000 kronor. Skulle man verkligen utan vidare vara med om att följa den siste ärade talarens anvisningar, kom det att innebära, att man helt och hållet motsatte sig all vidare utveckling på den civila flygtrafikens område. Och detta vill säkerligen ingen vara med om.

Hamburg är egentligen endast en plats, som man landar på för att upptaga bränsle. Det har också visat sig att den plan, som de flygsakkunniga utarbetat och som ligger här för antagande, går ut på att Aerotransport under månaderna maj—augusti icke skall köra till Hamburg, utan direkt till Amsterdam. Det är långtrafiken som har betydelse och icke den korta trafiken. På kartan här se ni, att avståndet därigenom förminskas och att man sparar ganska mycken tid genom att göra resan direkt till Amsterdam utan uppehåll i Hamburg.

Till dem, som talat för flygning över inhemskt område, ber jag få säga, att denna sak redan förutsetts av Kungl. Maj:t genom avtalets § 4. När så finnes lämpligt kan Kungl. Maj:t enligt denna paragraf upptaga förhandlingar här om med Aerotransport. Men för närvarande går det icke att flyga varken på Stockholm eller Göteborg från Malmö med landflygplan, därför att inga trafikleder finnas utstakade. Man bör ju söka ordna flygningen så, att man icke utsätter sig för någon risk. Hittills har intet människoliv spillts, och jag tycker, att man bör hålla det bolag som bedriver trafiken räkning för den försiktighet, varmed det bedrivit trafiken. Skulle man utan vidare sända ut landflygplan utan att ha farleder, nödlandningsplats och fyrar för nattflygning m. m. klara, gjorde man sig skyldig till en alltför stor vårdslöshet. Det vore icke rätt handlat mot det svenska trafikflyget, som hittills klarat sig utan sådana motgångar, som i stor utsträckning drabbat utländska flygföretag.

Det är dessa farleder, som måste komma till, innan man kan följa herr Nord-

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)

borgs anvisningar. Jag är övertygad om, att, när dessa flygleder en gång bliva färdiga, det företag, som nu får uppgiften att idka regelbunden lufttrafik, inte kommer att draga sig för att flyga. Det förefaller mig därför, som om det ligger stor orättvisa uti att påstå, att bolaget på något sätt skulle sätta sig emot frågan om sådan flygning. En flygning över inhemskt område kan icke, herr Rosén, företagas förrän dessa trafikleder bli färdiga. Jo, om man vill utsätta sig för risker, som kunna bli fruktansvärda, så går det ju, men eljest går det absolut icke att företaga flygning med landflygplan. Sådan flygning har visat sig oekonomisk. Därför önskar det tyska bolaget upphöra med trafiken på Göteborg och Kalmar.

Herr Rosén var inne på frågan om kontroll. Det är tydligt, att man bör ägna denna fråga den största uppmärksamhet. Men det är icke så farligt och bristfälligt med kontrollen som herr Rosén befarar, ty ledningen för bolaget står i ständig förbindelse med kommunikationsdepartementet och kan där framlägga sina synpunkter och erhålla råd och anvisningar, ifall det icke går som departementet, chefen för detsamma eller flygmyndigheten tänkt sig. Därtill kommer också, att i bolagets styrelse sitta icke mindre än två representanter för staten. Mera kan man icke begära, förutsatt att dessa två representanter förstå sin uppgift inom styrelsen.

Herr Rosén föreslog, att det stycke, som börjar med orden »Vid bifall till» och slutar med orden »över inhemska luftlinjer» skulle uteslutas ur utskottets motivering. Detta yrkande är nog förestavat av en lokal uppfattning från Norrland. Man vill icke, att detta stycke skall stå där, därför att det icke blivit tal om andra städer än Stockholm och Göteborg. Mig förefaller det, att dessa två städer icke på något sätt uppträtt som konkurrenter med Norrland. Den enda linje över inhemskt område som är berättigad oberoende av utlandets trafik är en linje till Norrland, men mot den kan man göra precis samma anmärkningar ifråga om saknaden av ordnad trafikled som beträffande linjer till städerna Stockholm och Göteborg.

Då man här vidare talar om, att man nu, då det gäller ett avtal på 5 år, bör iakttaga särskild försiktighet, så kan det nog vara ganska bra, men skall ett företag kunna utveckla sig i lugn och ro och arbeta efter på förhand utarbetade planer, så bör det ha möjlighet att träffa avtal på lång tid. Om under den tid, som detta avtal är i gällande kraft, det skulle finnas lämpligt att någon ändring bör göras ifråga om linjerna, så har Kungl. Maj:t enligt § 4 i förslaget till avtal rätt att inleda underhandlingar härom med det företag, som får till uppgift att uppehålla regelbunden luftfart. Det står i statsutskottets motivering, att man bör ägna intresse även åt inhemska linjer. Detta står alltså i god överensstämmelse med det förslag till avtal, som här föreligger och som riksdagen nu har tillfälle att antaga eller förkasta.

Herr talman! För tillfället skall jag endast be att på grund av vad jag nu anfört få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet **Jeppsson**: Herr talman! Det förslag till anslag för stödande av luftfartsväsendet, som här framlagts av Kungl. Maj:t, ansluter sig mycket nära till det förslag, som luftfartssakkunniga på sin tid avlämnade och som i fjol i princip godtogs av riksdagen, d. v. s. riksdagen uttalade sig för att luftfarten skulle utvecklas på det sätt, som luftfartssakkunniga föreslagit. Man gick således in för det program, som luftfartssakkunniga hade föreslagit, men däremot beviljade riksdagen icke de härför nödiga medlen. Jag behöver ju inte erinra om ärendets gång inom riksdagen i annan mån, än att riksdagen anslag 600,000 kronor för detta ändamål och att det inom riksdagens kamrar fanns en ganska stark minoritet, som röstade för ett större belopp, nämligen 700,000 kronor.

Då man så skulle gå att sluta nytt avtal med Aerotransport, visade det sig emellertid omöjligt att på basis av det av riksdagen beviljade beloppet träffa en överenskommelse för genomförande av det program, som riksdagen uttalat sig för, och man måste därför nöja sig med att sluta ett kontrakt endast för första halvåret 1931. Kungl. Maj:t fick således tillfälle att ta frågan under ny omprövning. Det har Kungl. Maj:t också gjort, och resultatet återfinnes i det förslag, som nu ligger på riksdagens bord. Enligt detta förslag äskar Kungl. Maj:t ett anslag på 600,000 kronor för första budgetåret, och för nästa och följande budgetår under den tid, som kontraktet avser, skulle erfordras ett anslag till subvention av luftfartsväsendet på 650,000 kronor årligen. Detta är ju icke fullt så mycket som minoriteten i kamrarna i fjol gick in för och som även luftfartssakkunniga hade förordat, men i en del andra hänseenden erhåller bolaget åtminstone i viss utsträckning kompensation för dessa 50,000 kronor, varmed Kungl. Maj:ts äskande understiger luftfartssakkunnigas förslag.

När därför herr andre vice talmannen här gör gällande, att det subventionsbelopp, som Kungl. Maj:t föreslagit och som statsutskottet tillstyrkt, skulle vara för högt tilltaget, så är ju oriktigheten — om jag tillåtes använda detta uttryck — i herr andre vice talmannens uppfattning redan ådagalagd därigenom, att det visat sig vara omöjligt att sluta ett kontrakt med Aerotransport på basis av lägre belopp, än som här är föreslaget. Herr andre vice talmannen riktade också den anmärkningen mot det föreliggande förslaget, att flyglinjerna huvudsakligen ginge över utländskt område och att man således icke tillgodosåge det inhemska behovet av lufttrafik i tillräcklig utsträckning. Detta påstående har redan blivit bemött av den närmast föregående talaren, herr Johan Nilsson, i Malmö. Jag vill bara tillägga, att denna sak nog får ses ur den synpunkten, att det bör vara ett förstahandsintresse i luftfartens utveckling, att man får vårt land inlemmat i det stora internationella luftfartsväsendet och att man sedan får utvidga trafiken till att omfatta jämväl linjer inom Sverige, om så anses önskvärt. En nödvändig förutsättning för en dylik anläggning av linjer inom Sverige är ju, som herr Johan Nilsson också mycket riktigt påpekade, att man anordnar nödländningsfält, d. v. s. att man får flygleder utlagda, och åtminstone i vad det gäller vissa ruttor inom vårt land är ju en utredning därom redan verkställd. Denna utredning ger dock vid handen, att ett anordnande av flygleder och nödländningsfält skulle kräva mycket stora belopp, och man har därför ansett, att innan man anordnar dessa nödländningsfält, bör utredningen fullföljas, och man bör då naturligtvis också tillse, att kostnaderna för anordnandet av nödländningsfälten nedbringas.

Sedan en annan sida av saken. Jag tror det var kapten Nordborg, som gjorde gällande, att luftfarten till utlandet i första hand borde ombesörjas av de utländska lufttrafikbolagen. Mot en sådan anordning torde man få hysa vissa betänkligheter, ty alldeles bortsett från att jag anser det olämpligt, att Sverige med sin i många hänseenden framskjutna ställning drar sig för att göra sin insats på det internationella flygväsendets område, så skulle man också kunna löpa en annan risk, som herr Nordborg kanske oavsiktligt själv gav uttryck åt, då han nämnde, att den flyglinje, som tidigare gått från Stockholm över Kalmar till Tyskland, nu komme att nedläggas. Denna flyglinje har trafikerats av tyska bolag. Man skulle kunna tänka sig något liknande också i fråga om de luftförbindelser, som vi ha söderut över Malmö, om vi helt och hållet överlämnade till utländska bolag att trafikera dessa linjer. Jag anser därför, att man icke bör helt och hållet avstå från svensk lufttrafik över utländskt område.

Vidare ifrågasatte herr Nordborg, om det inte vore oklokt att binda sig för en så lång kontraktstid, som här har föreslagits. Därom kunna ju delade meningar råda. Jag vill i detta sammanhang endast påpeka en sak, nämligen att

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

det inte minst med hänsyn till Aerotransports möjlighet att uppbringa tillräckligt kapital måhända är önskvärt, att kontraktstiden inte blir alltför kort.

Slutligen några ord i anledning av den anmärkning, som riktats mot kontrollen av Aerotransport. Jag tror det var herr Rosén, som sade, att kontrollen varit under all kritik. Jag vill då endast invända, att om denna anmärkning får anses vara riktad mot statens representanter i Aerotransports styrelse, så vill jag i viss mån taga dem i försvar. Jag tror nämligen, att under *förhandenvarande* förhållanden och med hänsyn till de förhållanden, under vilka de arbetat i bolagets styrelse, det varit svårt för dessa herrar att utöva effektivare kontroll över bolagets verksamhet, än som skett. Jag vill dock tillägga, att kontrollen numera väsentligt skärpts. I år har Kungl. Maj:t nämligen tillsatt en särskild granskningsman, som har att följa bolagets verksamhet, och enligt det förslag till avtal mellan staten och Aerotransport, som föreligger här i Kungl. Maj:ts proposition, skall denne granskningsman erhålla en ganska stor befogenhet. Jag tillåter mig taga kammarens tid i anspråk ett par minuter för att läsa upp avtalets § 14, som just handlar härom. Den lyder på följande sätt:

»Kungl. Maj:t äger utse en granskningsman och rådgivare, vilkens arvode bestämmes av Kungl. Maj:t. Arvodet skall utgå från anslaget till statsunderstöd av regelbunden luftfart.

Granskningsmannen åligger att, ur synpunkten av statens intresse av att en fullgod lufttrafikerörelse åstadkommes förmedelst statsunderstödet, oavslåtligen följa bolagets verksamhet och därvid särskilt ägna uppmärksamhet åt trafik-anordningarnas lämplighet för allmänhetens betjänande samt åt rörelsens ekonomi. Granskningsmannen är skyldig att med råd bistå bolaget.

Bolaget åligger att bereda granskningsmannen tillfälle till fullständig insyn i bolagets verksamhet. Innan bolaget fattar beslut av större räckvidd, t. ex. angående samtrafiksöverenskommelse med annat luftfartsbolag eller angående inköp av ny luftfartsmateriel eller angående större utvidgning av verksamheten eller dylikt, skall bolaget giva styrelsens ordförande och granskningsmannen underrättelse därom. Finner någon av dem beslut eller åtgärd icke vara med statens intresse förenligt, har han att därom framställa erinran, och om saken är av större betydelse och rättelse icke vinnes, har han att därom giva Kungl. Maj:t eller luftfartsmyndigheten underrättelse. Det beslut, som Kungl. Maj:t med anledning härav kan komma att meddela, är bolaget pliktigt att ställa sig till efterrättelse vid äventyr att Kungl. Maj:t eljest äger förordna, att det bolaget genom avtalet tillförsäkrade understödet icke vidare skall utgå.»

Jag tror, att man genom att inrycka denna paragraf i avtalet har berett de statliga myndigheterna möjlighet till en ganska sträng kontroll över bolaget, och jag anser, att man knappast torde kunna komma längre i det hänseendet. Under förhandenvarande omständigheter, herr talman, skulle enligt min uppfattning ett bifall till statsutskottets hemställan i ifrågavarande punkt för luftfartsväsendet och dess utveckling vara det mest önskvärda.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag hade knappast tänkt begära ordet i den här frågan, men en del av vad som här yttrats ger mig anledning att göra det. Jag vill påstå, att detta varit en av de svåraste frågor jag varit med om att behandla under hela den tid jag suttit i statsutskottet, och det är över tjugu år.

Det har här anförts, att kontraktstiden bort vara kortare. Kontraktet borde varit t. ex. treårigt eller löpande år för år. Denna fråga ha också vi diskuterat, men efter en lång diskussion kommo vi till den uppfattningen, att en kortare kontraktstid skulle inverka menligt på bolagets arbete, i det den nödiga stabiliteten komme att saknas. Bolaget skulle gå i ständig oro över att inte

ha längre tid på sig att ordna och organisera det hela efter de nya och bättre principer, som man nu tänkt sig.

I anledning av vad herr Rosén yttrade rörande motiveringen vill jag blott säga, att meningen med vad som står i motiveringen inte är, att man först och främst skall flyga utomlands och så öka kostnaderna genom att också flyga inom landet, utan meningen är naturligtvis att söka minska flygningen på utlandet för att på så sätt få möjlighet till ökad inomlandsflygning. Jag vill blott erinra om, att enligt de luftfartssakkunnigas förslag skulle kostnaderna för trafiken på linjen Malmö—Amsterdam under tolv månaders flygning uppgå till 490,000 kronor, därav 267,000 kronor för sträckan Malmö—Hamburg. Det är dessa 267,000 kronor, som man på något sätt vill flytta över, när tillfälle erbjuder sig. Jag medger gärna, att det inte kan ske brådstörtat, men så småningom, när man får möjlighet att åstadkomma samtrafik på annat sätt, skulle dessa 267,000 kronor kunna användas för flygtrafik inom landet, och det förefaller mig som om det skulle kunna flygas åtskilligt för den summan.

Vad sedan beträffar det nya bolaget, så har ju avdelningen i utskottet förutsatt, att den insats på 500,000 kronor, som skall göras i bolaget, ej får vara annat än rent kapital, kontanta medel, så att bolaget inte framdeles behöver dragas med ett bolagskapital, bestående av aktier eller andra värdehandlingar.

Ja, detta är vad jag huvudsakligen velat anföra i denna fråga. Jag skall inte gå in på ett bemötande av herr Johan Nilsson i Malmö, som ju är smått jävig i den här historien, utan vill helt enkelt yrka bifall till utskottets hemställan, sådan vi nu äntligen kunnat enas om den.

Herr Rosén: Jag vill blott fästa den siste talarens uppmärksamhet på, att i det av honom förordade utlåtandet talas om önskvärdheten av att utveckla jämväl en flygtrafik över inhemska luftlinjer. Det ser sålunda ut, som om de, som formulerat detta, inte haft fullt klart för sig, vad de egentligen menat.

Ja, herr talman, detta är ett skäl för mig att nu yrka, att sista stycket i motiveringen måtte utgå.

Herr Nordborg: Herr talman! Jag ber att med några ord få bemöta herr Johan Nilsson i Malmö.

Han nämnde först, att när Sverige började med denna flygtrafik på utlandet, så var det för att hjälpa affärsmännen. Affärsmännen äro givetvis mycket tacksamma för detta, men jag vill påstå, att i dag gå dessa linjer med förlust, trots de lysande siffror herr Johan Nilsson anförde, och jag anser, att det är alldeles onödigt, att vi dragas med dessa förluster längre än vi behöva.

Jag vill samtidigt påpeka, att passagerareantalet i flygtrafiken över Göteborg ökade under förra året. Även vill jag försvara göteborgarna mot anklagelsen att de skulle vara rädda för att gå upp i flygplan. Själv har jag flugit på alla linjer, som finnas, mellan Stockholm och Kalmar, Oslo och Göteborg, Paris och London — överallt flyger jag, när jag kan, men det är inte sagt att det blir med svenska plan, det kan även vara tyska, holländska o. s. v. Man är inte alls beroende av svenska plan. När man köper biljett, så tar man det plan man får, ty det råder konkurrens mellan resebyråerna också.

Herr Nilsson sade, att en flyglinje Malmö—Borås inte skulle spela någon roll, men om man flöge samma sträcka till utlandet, så skulle man komma en god bit ut. Men varför välja exemplet Malmö—Borås? Vi kunde ju ha en linje Göteborg—Stockholm. Jag tycker det skulle vara mycket bra, om man kunde flyga mellan dessa städer. Tänk, att kunna flyga på morgonen och vara hemma igen på kvällen! Det vore måhända en linje med möjlighet att bära sig, kanske lika bra som en linje till utlandet.

*Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)*

Anslag till
understöd av
regelbunden
luftfart.
(Forts.)

Efter vad jag tror mig förstå, så är det några, som anse, att man skall hålla på med denna trafik på utlandet och under tiden anordna inomlandsflygning. Enligt min mening ha vi inte råd med allt detta, det rör sig om för stora utgifter, och utgifter, som ökas för varje år. Huvudsakliga anledningen till att jag tagit upp frågan är den, att jag anser, att man här försuttit tid, då det gällt att undersöka möjligheterna för flygning i Sverige. Det är därför jag i min ringa mån velat föra denna fråga på tal.

Till sist skall jag be att få nämna, att det numera finns ett ordspråk, som lyder: Man öser på flyget, men spar på lotsstyrelsen.

Herr **andre vice talmannen**: Herr talman! I anslutning till vad jag tidigare yttrat skall jag be att få förena mig med herr Nordborg i hans yrkande om avslag på moment b) i den nu föredragna punkten av utskottets hemställan.

Herr **Nilsson, Johan**, i Malmö: I anledning av vad den näst siste talaren anförde vill jag säga, att jag tycker det är besynnerligt, att han ånyo kommer med förebråelser för att det inte flyges inom landet, då det tidigare konstaterats såväl av kommunikationsministern som av mig, att det är flygtrafikleder, som saknas. Man kan helt enkelt inte flyga, därför att man riskerar livet på de människor, som skola befordras med flygplanen, och den risken vill man inte utsätta sig för.

Kapten Nordborg sade också, att jag visserligen lagt fram några siffror, som voro fördelaktiga för flyglinjen till Amsterdam, men det visar sig, att linjen går med förlust ändå. Ja, visst gör den det, men om jag har att välja mellan att behålla Hamburgslinjens 15,000 kronor eller Amsterdamlinjens 113,000 kronor, så tror jag nästan, jag föredrar det sista. Naturligtvis avstår jag inte till utlandet den lilla förtjänst man möjligen kan göra sig på det här i fortsättningen.

Sedan ber jag bara att få tillägga, att jag inte vill uttala mig om, huruvida det är Göteborg eller Malmö, som är mest jävigt. Jag tror inte de två städerna behöva konkurrera med varandra i det avseendet, så skilda lägen som de ha.

Herr **Kvarnzelius**: Herr talman! Jag har under hela tiden, ända sedan riksdagen gick in för subvention av flyget, ställt mig synnerligen pessimistisk, och jag har ingen anledning att i det avseendet se ljusare på framtiden än jag hittills gjort. Anledningen till att jag vid detta tillfälle gått med på Kungl. Maj:ts förslag är, att man till detsamma knutit ett bestämt villkor, att det från enskilt håll skall göras en kapitalinsats såsom bevis på att affärsmän, större banker m. fl. verkligen ha det intresse för flygväsendet, som de alltid i tid och otid deklarerat att de ha. Ty är det så, att dessa 500,000 kronor icke bli tecknade, då kan, såsom utskottsförslaget nu är avfattat, Kungl. Maj:t enligt min mening inte sluta kontrakt med bolaget. Det är alltså för att så att säga sätta kniven på strupen på dem, som ha pengar, och tvinga dem att visa sitt intresse i gärning genom att satsa rena, kalla pengar — minst 500,000 kronor — som jag för min del har biträtt Kungl. Maj:ts förslag. Annars skulle jag inte gjort det.

Det är för att man här fått ett tillfälle att verkligen känna affärsmännen på pulsen, om de äro beredda att satsa pengar, som man från utskottets sida satt i fråga, huruvida man skulle biträda herr Nordborgs förslag. Det är därför jag måste yrka bifall till utskottets förslag, även om jag gör det utan någon vidare entusiasm.

Herr **Vennerström**: Herr talman! Jag nödgas till kammarrens protokoll anteckna, att jag kommer att rösta för herr Nordborgs yrkande om uteslu-

tande av den sista punkten. Jag tycker man inför hela denna fråga har en mycket stark känsla av olust i olika hänseenden. Åtminstone vad mig beträffar är denna olustkänsla så stark, att den inte ens låter sig övervinnas av det starka villkor, på vilket herr Kvarnzelius motiverat sitt yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Jag är inte beredd att binda mig för fem år framåt, utan jag önskar för min del, att frågan bör kunna tagas upp till ny behandling inom kort tid, och av den anledningen yrkar jag, som sagt, bifall till herr Nordborgs förslag.

Sedan överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av de därunder förekomna yrkandena propositioner komme att framställas särskilt angående vardera momentet av utskottets hemställan och särskilt beträffande motiveringen.

På gjord proposition bifölls vad utskottet hemställt i mom. a).

Därefter gjorde herr talmannen enligt de i fråga om mom. b) förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å vad utskottet i nämnda moment hemställt; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *andre vice talmannen* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 29 punkten 1 mom. b), röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Vidkommande motiveringen, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels godkännande av utskottets motivering, dels ock, av herr *Rosén*, att utskottets motivering skulle godkännas med den ändring, att sista stycket, som började med orden »Vid bifall till» och slutade med »inhemska luftlinjer», utelämnades.

Sedermera gjordes propositioner i enlighet med berörda yrkanden; och förklarades propositionen på godkännande av utskottets motivering vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 2—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner om anslag till inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn m. m.

I två likalydande motioner, väckta den ena, nr 29, inom första kammaren av herr *A. Sundberg* m. fl. och den andra, nr 68, inom andra kammaren av herr *J. W. Mårtensson* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte dels besluta

Första kammarens protokoll 1931. Nr 18.

*Anslag till understöd av regelbunden luftfart.
(Forts.)*

*Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenshamn.*

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenshamn.
(Forts.)

utförandet av inomskärsfarleden Ramsvikskilen—Ålstenshamn jämte upprensning av Hus- och Grindholmarna enligt föreliggande förslag med ett farleds djup av 4.5 meter, dels för budgetåret 1931/1932 anslå 500,000 kronor till påbörjande av arbetet med nämnda farled samt dels slutligen av medel, som möjligen kunde vara tillgängliga, anvisa ett lämpligt förskott att tagas i bruk redan före den 1 juli 1931.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att riksdagen, i anledning av de av herrar Sundberg m. fl. och Mårtensson m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 29 och II: 68), måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt övervägande av möjligheterna att såsom reservarbete genom statens arbetslöshetskommissions försorg igångsätta anläggningen av en inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn.

Reservation hade avgivits av herrar *Lindblad, Nilsson* i Malmö, *Rosén, Walles, Bergström, Pauli, Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist* i Karlskrona, *Wigforss* och *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av de i ämnet av herrar Sundberg m. fl. och Mårtensson m. fl. (I: 29 och II: 68) väckta motionerna, måtte

a) till anläggning av en inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn jämte upprensning av Hus- och Grindholmarna för budgetåret 1931/1932 under riksstatens sjätte huvudtitel anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att från anslaget till oförutsedda utgifter förskottera för ändamålet erforderligt belopp.

Herr **Sundberg**: Herr talman! Med största tillfredsställelse och tacksamhet ha motionärerna i detta ärende konstaterat, att statsutskottet enhälligt kommit till den uppfattningen, att den ifrågasatta farleden är av sådan betydelse, att den bör utföras med det snaraste och att den bör utföras med det större djupet av 4.5 meter. Inom utskottet råda delade meningar endast i fråga om sättet för igångsättandet av arbetet. Majoriteten — 13 ledamöter — anser, att igångsättandet bör ske såsom reservarbete genom arbetslöshetskommissionens försorg, medan de övriga ledamöterna, 11 till antalet, ställt sig på motionärernas ståndpunkt och ansett, att arbetet bör utföras i vanlig ordning och medel anvisas till ett belopp av 500,000 kronor som extra reservationsanslag för budgetåret 1931/1932. I detta sista fall förordas, i syfte att igångsättandet bör kunna ske redan innevarande budgetår, att medel förskotteras från detta års anslag till oförutsedda utgifter.

För min privata del är jag tillfredsställd med vilken som helst av de två föreslagna utvägarna att bringa arbetet till utförande. Jag bör emellertid som motionär taga ställning till den tvistiga frågan om sättet för utförandet. Det är ganska svårt att taga en sådan ställning, och man kunde väl tycka, att jag borde vidhålla min ståndpunkt enligt motionen. Emellertid framstår för mig som den viktigaste angelägenheten, icke sättet för arbetets igångsättande utan att farledens utförande verkligen blir påbörjat. Det kan vid sådant förhållande inte läggas mig till last, att jag i valet mellan de två meningarna rörande igångsättandet ansluter mig till den, som lämnar den säkraste garantien för att anläggningen verkligen kommer till stånd, även om jag därigenom skulle nödgas att frångå motionen. Enligt min mening torde läget vara sådant, att utskottsmajoritetens förslag har den största utsikten i detta hänseende, d. v. s. att få ett beslut till stånd om arbetets påbörjande.

Det svåra budgetära läget torde nämligen göra riksdagens ledamöter myc-

ket litet benägna att upptaga det äskade beloppet, 500,000 kronor, i staten för nästa budgetår. Härtill kommer, att det kan väntas, att arbetet kommer fortare och mera intensivt i gång, om det tages om hand av arbetslöshetskommissionen än om det utföres i vanlig ordning genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens försorg på entreprenad. Detta är av synnerlig betydelse på grund av den till följd av stenindustriens svåra läge rådande stora arbetslösheten i norra Bohuslän. Utförandet genom arbetslöshetskommissionen kan även förväntas bereda just den nödlidande ortsbefolkningen rikligare arbetstillfällen, än om arbetet utbjudes i fria marknaden, till vilket arbetare från annan ort torde i stor utsträckning komma att anmäla sig.

Ett annat skäl för mig att frångå min ståndpunkt enligt motionen är, att enligt de grunder, varpå denna stödjer sig, farleden skulle fullbordas i etapper med omkring en fjärdedel eller en femtedel varje år under de kommande fyra eller fem åren, medan utförandet såsom nödhjälpsarbete kan komma att fortskrida i raskare tempo.

Jag skulle därför vara böjd för att ansluta mig till utskottsmajoritetens förslag. Emellertid har jag uppmärksammat, att klämman i utskottsförslaget fått en mycket vag avfattning. Där hemställes nämligen blott, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt »överväga möjligheterna» att på antytt sätt igångsätta anläggningen av inomskärsfarleden. Man har emellertid sagt mig, att utskottsklämman i själva verket innebär icke blott en hemställan om »övervägande av möjligheterna» utan även ett förslag, att arbetena också skola genast igångsättas. Detta torde också framgå av motiveringen, däri utskottet förklarar sig vilja tillstyrka, att framställning göres hos Kungl. Maj:t om arbetets snara igångsättande som arbetslöshetsföretag. Jag skulle vara tacksam för en auktoritativ bekräftelse från utskottets sida på riktigheten av denna tolkning.

Då jag icke är tveksam om, att jag erhåller en sådan bekräftelse, tillåter jag mig redan nu, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Herr talman! Det, som skiljer utskottsmajoriteten från reservanterna i detta ärende, är, att reservanterna anse, att föreliggande arbete bör utföras i den öppna marknaden, medan vi ha den uppfattningen, att arbetet härigenom inte kommer att ställa sig dyrare än om det skulle utföras genom arbetslöshetskommissionen.

Jag skall emellertid inte ge mig in på någon lång debatt med representanterna för utskottsmajoriteten om den saken, då ju båda sidorna önska, att arbetet så snart som möjligt måtte kunna sättas i gång, utan jag skall i all korthet be att få yrka bifall till reservanternas förslag.

Häri instämde herr *Hansson, Sigfrid*.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Efter de anföranden, som här hållits, skulle det måhända vara onödigt, att jag tager till orda, men jag anser mig i alla fall böra begagna tillfället att här säga några ord.

Förra året gjorde en del av statsutskottets ledamöter en resa till södra Sverige, och vi reste vid detta tillfälle även genom Bohuslän. Då vi kommo tillbaka, gjorde vi inför utskottet vissa uttalanden om våra intryck från resan och uttryckte våra sympatier för tanken att åstadkomma denna farled i den bohuslänska skärgården. Då var emellertid landets finansiella ställning en annan än nu. Det är naturligtvis genom det understöd, förslaget härigenom erhöll, som motionärerna känt sig få luft under vingarna, så att de ansett sig böra väcka den motion, som nu föreligger till behandling. Under vanliga förhållanden skulle det naturligtvis eljest inte alls ha kommit i fråga, att ut-

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Rönneviks-
kilen—
Ålstenhamnen.
(Forts.)

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenshamn.
(Forts.)

skottet på enskilda motionärers framställning gått med på att tillstyrka igångsättandet av ett företag, som kostar över två miljoner kronor och gjort detta så lättvindigt, kan man säga, som här är händelsen.

Men sedan utskottets ledamöter voro där nere, har det under höstens lopp förlidet år visat sig, att bland åtskilliga arbetargrupper, som ha svårt att reda sig i dessa tider, är det särskilt stenhuggarna nere på västkusten, som befinna sig i en mycket dålig ställning. Det råder för närvarande mycket stor arbetslöshet på västkusten, kanske i vissa avseenden större än eller åtminstone fullt jämförlig med den, som nu gör sig märkbar i norra Sverige.

Under sådana förhållanden har jag för min del ansett att staten måste göra någonting för detta folk, och utskottet kom vid behandlingen av ärendet till en uppfattning, som sammanföll med min, eller att man här har att göra med ett företag, som är typiskt för de så kallade reservarbetena. Vi gingo alltså in för att anmoda Kungl. Maj:t att taga under övervägande att ge arbetslöshetskommissionen direktiv av sådan art att kommissionen skulle kunna sätta i gång detta företag såsom reservarbete för att hjälpa stenhuggarna nere på västkusten. Det är nämligen så, att arbetslöshetskommissionen, som ju är tillsatt av Kungl. Maj:t, har erhållit vidsträckt fullmakt att ordna med arbetsföretag, där sådant finnes av behovet påkallat. I det avseendet ha vi inom utskottet inte ansett oss böra eller kunna gå händelserna i förväg utan ha velat lägga avgörandet av detta ärende i Kungl. Maj:ts händer och säga, att utskottet, och som jag hoppas även riksdagen, är ense med Kungl. Maj:t om, att därest det föreligger en sådan situation nere i Bohuslän, att det är av behovet påkallat, att någonting göres för att avhjälpa arbetslösheten, bör arbetslöshetskommissionen erhålla ett direktiv av Kungl. Maj:t — i den form, Kungl. Maj:t anser sig kunna använda, men av en innebörd, som kan till sin karaktär jämföras med ett verkligt imperativt direktiv — att sätta i gång med detta arbete fortast möjligt. För min personliga del skulle jag annars aldrig ett ögonblick ha velat vara med om att på enskilda motionärers framställning fatta ett beslut, som i själva verket innebär beviljande av ett så stort anslag som här är fråga, om icke orsaken varit denna prekära situation, kan jag säga, i vilken arbetarna nere på västkusten befinna sig.

Jag fick här om dagen i min hand en tidning, i vilken det förekom rent ut upprörande skildringar av, huru svårt de hade det nere i kommunerna på grund av den stora arbetslösheten. Det var visserligen en socialdemokratisk tidning, som skrev detta, och det kan därför hända, att situationen målades i svartare färger, än som eljest kunde vara nödvändigt. Men även om man tager bort en stor del av vad som stod där, var återstoden i alla fall tillräcklig för att konstatera, att nöden där är sådan och att vederbörande äro så illa ställda, att de verkligen behöva denna hjälp. Arbetsgivarna ha i viss grad måst begagna sig av detta läge, så att de säga: Vi kunna inte ge eder arbete till vanliga avtalsenliga löner — eftersom stenen inte kan vinna avsättning — utan måste reducera arbetstiden så att exempelvis en vuxen man kan tjäna 80 kronor i månaden och en ungarl 40 kronor. Arbetarna ha också hellre nöjt sig med en sådan ersättning än gått utan arbete.

Att under sådana förhållanden gå in för den linjen, som herrar Lindblads m. fl. reservation innebär, eller att man skulle sätta i gång med att utföra detta arbete till avtalsenliga löner — vilka ju äro helt andra än de löner, dessa arbetare för närvarande arbeta för — kan jag för min del inte vara med om. Jag måste i stället gå på rent avslag på motionerna, om situationen i fortsättningen skulle utveckla sig så, att det på allvar skulle kunna bli någon fara för, att reservationen kunde vinna sådan anslutning, att den kunde antagas komma att gå igenom i riksdagen. Det måste jag redan nu säga, därest valet skulle komma att stå mellan dessa två alternativ. Om riksdagen skulle

avslå motionerna, får arbetslöshetskommissionen på det sätt, som eljest är vanligt, bispringa de arbetslösa, eller så, att kommissionen ger dem kontantunderstöd. Därigenom får man försöka avvärja den största faran av de sviter, som arbetslösheten alltid för med sig. Det ligger i sakens natur, att man inte kan handla på annat sätt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan, och jag vill med anledning av vad herr Sundberg sade försäkra honom, att det föreligger ingen fara för, att Kungl. Maj:t icke kommer att genast vidtaga åtgärder för att se till, att arbetet omedelbart kommer i gång.

Herr Rosén: Herr talman! Endast ett par ord. Då jag anslutit mig till reservationen, beror det på, att jag vet, att om man vill utföra ett arbete dyrt, så bör man gå den av utskottet anvisade vägen, men detta har jag inte kunnat vara med om. Jag anser, att man bör handla ekonomiskt förståndigt även i sådana här frågor. Det förslag till arbete, som här föreligger, står enligt min mening i mycket god överensstämmelse med det uttalande, riksdagens båda kamrar fullkomligt enhälligt gjorde 1913, då de begärde en utredning om möjligheten av sådana anordningar, att under tider av arbetslöshet stat och kommun kunde igångsätta arbeten, vilka inte voro särskilt brådskande. Det var då inte tal om nödhjälpsarbeten. Det står också i god överensstämmelse med ett förslag, som år 1916 eller 1917 framlades av dåvarande civilministern von Sydow. Han befarade, att under kristiden komme att uppstå en omfattande arbetslöshet. Han framlade därför en stor plan för järnvägsbyggnader, avsedd att tagas upp och genomföras, därest det skulle visa sig nödvändigt att igångsätta större arbeten. Det var då inte heller tal om nödhjälpsarbeten.

Jag har dessutom ett ytterligare skäl, varför jag ställt mig på reservanternas sida. Enligt min erfarenhet äro dessa nödhjälpsarbeten i många fall demoraliserande för de stackars människor, som skola deltaga däri. Dessa arbeten ha på många håll åstadkommit så mycket elände, att jag för min del inte gärna vill vara med om att ge min röst för dylika arbeten, därest arbeten av detta slag kunna undvikas.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr Nilsson, Johan, i Malmö: Herr talman! Jag skall inte yttra mig i sak eller tillägga något utöver vad som anförts i motiveringen till reservationen. Jag vill endast gentemot herr Kvarnzelius säga, att det visserligen är klart, att man bör vara försiktig, då det gäller framställningar från enskilda motionärer. Det kan ju dock finnas fall, då man får godkänna vad även en enskild motionär föreslår. Då nu herr Kvarnzelius yttrade, att han inte kunde vara med om att anvisa ett så stort belopp, som här avses, därför att detta skulle ske på enskilda motionärers yrkande, så vill jag blott påpeka, att det varit sådana tider och funnits fall, då även herr Kvarnzelius kommit med en sådan motion — den gick emellertid ut på beviljande av ett anslag på inte mindre än 15 miljoner kronor. Jag motsatte mig den gången denna motion, men herr Kvarnzelius fick i alla fall ett anslag på 8 miljoner.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet Hamrin: Herr talman! Jag skall naturligtvis inte göra något uttalande rörande den ena eller andra princip, som skulle komma att följäs, därest riksdagen går in för ett arbete av detta slag i Bohuslän. Jag måste dock bestämt varna för reservanternas förslag i fråga om anvisande av de för arbetet erforderliga medlen. Jag har så mycket större anledning att göra detta, som herr Rosén i sitt anförande gjorde vissa jämförelser med de prin-

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenhamn.
(Forts.)

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfärd
Ramsviks-
kilen—
Åstenshamn.
(Forts.)

ciper, som i detta avseende följdes före och under kriget. Under kriget hade vi tilläggsstaterna, som vi sedermera avskaffade, och vi skola inte på denna omväg försöka få in dem igen. Reservationen betyder helt enkelt, att man skall ta medlen av anslagsposten »Oförutsedda utgifter», upptagna i budgeten till 1 miljon kronor, vilket anslag för övrigt, såvitt jag känner till saken, redan är förbrukat för det löpande budgetåret. Beviljas nu ytterligare ett anslag på 500,000 kronor, medför detta, att beloppet kommer att belasta staten för kommande budgetår.

Jag vill erinra kammaren om, att för några dagar sedan avlämnades proposition om anvisande av anslag till arbetslöshetskommissionen på ytterligare 4 miljoner kronor, en summa, som också kommer att belasta anslaget till »Oförutsedda utgifter». Om reservanterna mena, att kassaförslagsfonden är så stor, att den tål vilka utgifter och vilken belastning som helst, så är detta enligt min mening ett fullkomligt misstag. Visserligen beräknas fondens belopp till 50 miljoner kronor vid nu löpande budgetårs utgång, men det kan redan nu konstateras, att kassaförslagsfonden vid nämnda tidpunkt kommer att belastas med underskott på ett par eller tre av inkomsttitlarna och därjämte också måste taga emot överskridanden, som skett på åtskilliga anslagsposter, bland annat på anslaget till »Oförutsedda utgifter».

Jag finner det därför synnerligen betänkligt, att en så manstark reservation avgivits till förmån för ett så stort anslag som detta på 500,000 kronor, som ligger utanför riksstaten.

Herr Vennerström: Det förefaller mig, som om herr finansministern vid sin varning till riksdagen i detta ärende för en lättsinnig finanspolitik från dess sida kommit något för sent och på en oriktig punkt av dagens förhandlingar. Det förefaller mig, som om hans varning borde ha kommit vid föregående ärendes behandling, då riksdagen beviljade ett belopp av 600,000 kronor till luftfarten och därvid band sig för samma belopp under en femårsperiod, det vill säga beviljade ett anslag på summa summarum tre miljoner kronor endast för vinsten att erhålla en insättning av privat kapital på en halv miljon kronor i detta enskilda företag. Det förefaller mig, som om herr finansministerns varning hade varit påkallad på den punkten. Men det synes mig, som om den svenska riksdagen i detta fall, då vi kunna påvisa tillämpligheten av den gamla satsen »nöd bryter lag» — ty onekligen föreligger i denna del av landet ett nödläge, som är starkare än nödläget i flera andra delar av landet — borde lämna sitt bifall till detta anslag på en halv miljon kronor med den motivering, som herr Rosén här nyss förebragte.

Herr statsrådet Hamrin: Jag ber endast att få erinra den siste talaren om, att i riksstatsförslaget är det av honom omförmälda anslaget till luftfarten upptaget och har sålunda inte någon inverkan i av honom antydd riktning, varemot i detta fall är fråga om ett alldeles nytt anslag.

Herr Hagman: Herr talman, mina herrar! Det läge, vari våra gatstensproducerande kommuner, närmast då kommunerna i Bohuslän och Blekinge, befinna sig, är för närvarande mycket dåligt, om man ser det ur synpunkten av de förhållanden, som råda på arbetsmarknaden. Stenindustrin genomlöper för närvarande en kris, som inte liknar den tidigare, för vilken stenindustrin var utsatt åren 1926 och 1927. Den krisen var ganska snabbt övergående, men, såvitt man nu kan bedöma, kommer den nu rådande krisen att bli av längre varaktighet. Det föreligger därför ett mycket stort behov av hjälp för sten-

industriens arbetare. Detta har haft till följd, att särskilda arbeten blivit igångsatta för de kommuners arbetslösa vilka beröras av krisen, och det har även i flera kommuner måst anordnas kontant understödsverksamhet med statsbidrag, emedan kommunernas egen förmåga att träda hjälpende emellan är mycket ringa beroende på dessa kommuners svaga ekonomiska bärkraft. Det är klart, att om dessa förhållanden komma att fortsätta, måste extra ordinära hjälpmedel tillgripas, och det finns då inte mycket att välja på; hjälpen måste bestå av antingen arbete eller kontantunderstöd.

Vad nu angår de upplysningar, som här lämnades av statsutskottets ordförande, så måste jag i viss mån korrigera dem. Det är, såvitt jag känner, inte så, att arbetsgivarna begagnat nödläget för att sätta ned lönerna för arbetarna, utan man har nödgats ransonera arbetstiden och sålunda göra densamma kortare än vad som föreskrives i gällande arbetsavtal, så att i en hel del stenbrott pågår arbetet endast två eller tre dagar i veckan. Förtjänsten har också ransonerats till olika belopp för familjeförsörjare och ungkarlar. Denna förtjänst är för båda kategorierna ytterst blygsam, och det är klart, att ju längre sådana förhållanden komma att fortvara, desto sämre blir ställningen för de personer, vilka drabbas av depressionen.

Beträffande sedan frågan om det arbete, som här föreslås till utförande, vill jag med den erfarenhet, jag på grund av min verksamhet äger om dessa spörsmål, säga, att detta arbete är av den beskaffenhet, att det knappast i sin helhet kan utföras som reservarbete. Det består nämligen dels av schaktningar ovan jord och dels av sprängnings- och muddringsarbeten under vatten. De sistnämnda arbetena kunna endast utföras med speciellt kvalificerad arbetskraft. Nu är det emellertid så, att när man befinner sig i det predikamentet, att man har tillfälle att välja mellan reservarbeten och arbeten i den öppna marknaden — jag vill passa på tillfället att framhålla detta redan nu — är det klart, att man helst bör välja att arbetsföretaget utföres på den öppna marknaden, och jag tror också, att för arbetslöshetskommissionens vidkommande finns ingen speciell benägenhet att lägga sig till med flera arbetsuppgifter, än den för närvarande handhar, då kommissionen f. n. har omkring 6,300 man sysselsatta vid ett 90-tal arbetsföretag. Kan man därför få detta arbete till stånd å den öppna marknaden, är detta så mycket bättre, ty det är klart, att de arbetslösa stenhuggare, som kunna komma att erhålla arbete vid detta företag, därigenom bli mera effektivt hjälpta, än om de skola arbeta vid ifrågavarande arbetsföretag med lägre löner än de för den öppna arbetsmarknaden i allmänhet gällande.

Det är emellertid en speciell anledning, som gör, att man synes böra välja den linje, som reservanternas slagit in på, och det är, att på grund av riksdagens beslut föregående år i fråga om så kallade produktiva arbeten tillsattes en särskild kommitté, som skulle undersöka möjligheten att bedriva arbete efter andra linjer än dem, som för närvarande användas, då det gäller sysselsättning av arbetslösa. Denna kommitté har avlämnat ett betänkande med titeln »Förslag angående arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten». I detta betänkande hava kommitterade speciellt uppehållit sig vid här föreslagna arbete på farleden Ramsvikskilen—Ålstenshamn och yttra härom: »Till utredningsmännens kännedom har kommit, att anläggandet av en inomskärs-farled Ramsvikskilen—Ålstenshamn i den bohuslänska skärgården är aktuellt. Detta arbetsföretag torde vara av beskaffenhet att kunna räknas bland de i första hand till utförande såsom beredskapsarbeten lämpade arbetena.» Vi ha således redan nu tillfälle att, så att säga, komma in på denna så kallade beredskapsarbetenas linje». Även om jag för min del måste konstatera, att det finnes många egendomligheter i detta kommittéförslag, synes det mig klart, att när man har tillfälle att välja den ena eller andra formen bör man välja den öppna marknads linje.

Ang-
anläggning
av en inom
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenshamn
(Forts.)

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Rameviks-
kilen—
Ålätenshamn.
(Forts.)

Arbetslöshetskommissionen brukar alltjämt anse, att det är fördelaktigt, ju flera arbeten man kan få till stånd såsom arbeten i den öppna marknaden, därför att hjälpbehovet utanför denna är tillräckligt stort ändå och kan helt enkelt inte tillgodoses. Av denna anledning vore det enligt min mening fördelaktigt, om man nu ginge in för att sätta i gång det här arbetet som ett arbete i den öppna marknaden, alltså i enlighet med reservanternas framställning. Det här puzzlespelet, som innebär, att om riksdagen godkänner utskottets hemställan, behöva inga medel anvisas för detta arbete, under det att, om riksdagen går in för bifall till reservanternas förslag, ett belopp av 500,000 kronor måste beviljas redan nu, håller naturligtvis inte streck. Ty om riksdagen bifaller utskottets hemställan och Kungl. Maj:t ger arbetslöshetskommissionen i uppdrag att sätta i gång med det här arbetet, måste man ju räkna med, att det av kommissionen för budgetåret 1931/1932 begärda anslagsbeloppet överskrides, eftersom detta arbete är så stort och omfattande att det rör sig om ett belopp av över två miljoner kronor. Man kan därför inte komma ifrån, att anslag för arbetet måste beviljas även om detta sker i annan ordning, d. v. s. att beslut härom inte behöver fattas i dag.

Till herr Rosén vill jag dock säga, att det nog var mycket överdrivna uppgifter, som han lämnade, då han bl. a. påstod, att det skulle bli så mycket dyrare, om man anordnade arbetet som ett reservarbete, än om man anordnade det som ett arbete på den öppna marknaden. I den delen skall jag inte gå in på några detaljer. Härvidlag kommer nog ökad kostnad att uppstå, huru än arbetet anordnas, beroende därpå, att det i viss omfattning blir ovan arbetskraft, som kommer att anställas. Detta kommer att kunna avläsas i de slutgiltiga kostnadssiffrorna. Men då det i stort sett är lediga stenarbetare, som härvidlag skola användas, alltså folk, som äro vana vid att arbeta med hårt arbete i det fria, vill det förefalla, som om de skulle tillhöra den grupp, vilken bäst lämpar sig för att utföra dylika arbeten.

Då nu dessa grupper torde bli bäst hjälpta genom att reservationen bifalles, då vidare anslaget till kostnaden för detta arbete i varje fall måste i ena eller andra formen av riksdagen beviljas, och då slutligen på bordet föreligger ett kommittéförslag angående beredskapsarbeten, däri kommitterade säga, att det här föreslagna arbetet i sådant hänseende lämpar sig alldeles utomordentligt bra, ja, kommer i första ledet, såsom de säga, tycker jag, att kammaren nu borde begagna tillfället att bifalla den vid utlåntagandet fogade reservationen, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Herr Rosén: Jag skall inte vid detta tillfälle börja någon debatt med herr Hagman om riktigheten av det uttalande, jag gjorde i fråga om att nödhjälpsarbeten i regel bliva dyrare än arbeten, som anordnas i den fria marknaden. Det torde bli tillfälle att längre fram gå in på den saken. Jag vill emellertid redan nu säga, att jag i det fallet har mycket goda grunder att stå på och att jag sannolikt inte torde behöva taga tillbaka ett enda ord av vad jag sagt. Däremot tyckte jag, att det var egendomligt, att herr Hagman uttalade sig så välvilligt om nödhjälpsarbetena. Jag trodde, att man på den sidan, som han företräder, hade en annan uppfattning.

Efter det överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåntagandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåntagandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Möller* m. fl. begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket ävensom i ämnet väckta motioner.

I en den 3 januari 1931 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 17, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Den föreliggande propositionen avsåg i huvudsak en höjning av skatten å tobaksvaror och var föranledd av 1930 års riksdags beslut om sänkning av utdelningen å staten tillhöriga stamaktierna i Aktiebolaget Svenska Tobaksmonopolet från 13 till 5½ procent samt riksdagens i samband därmed gjorda uttalande, att den sålunda uppkomna minskningen av utdelningen borde till erforderligt belopp kompenseras skattevägen.

Till utskottet hade jämväl överlämnats två i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen de likalydande motionerna nr 117 i första kammaren av herrar *Bergman* och *Leander* samt nr 136 i andra kammaren av herr *Ljunggren*, däri hemställes dels att riksdagen utöver vad i Kungl. Maj:ts proposition nr 17 föresloges måtte besluta en ytterligare höjning av skattesatserna på tobaksvaror, så att en genom denna höjning ökad inkomst kunde beräknas tillfalla statsverket av fem miljoner kronor, dels ock att bevillningsutskottet måtte på lämpligt sätt avväga och föreslå de för ändamålet erforderliga skattesatser, som borde åsättas de olika varuslagen.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 17 och med avslag å de likalydande motionerna I: 117 av herrar *Bergman* och *Leander* samt II: 136 av herr *Ljunggren*, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Reservation hade anförts av herrar *Bergman*, *Leander* och *Olsson* i Ramsta, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen

Ang.
anläggning
av en inom-
skärsfarled
Ramsviks-
kilen—
Ålstenhamnen.
(Forts.)

Ang.
höjning av
tobaksskatten

Ang.
höjning av
tobaksskatten.
(Ports.)

angivits, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 17 och med bifall till de likalydande motionerna I: 117 av herrar Bergman och Leander samt II: 136 av herr Ljunggren, antaga i reservationen infört förslag till förordning om ändrad lydelse av 18 § 1 mom. och 22 § 2 mom. i förordningen den 15 december 1914 (nr 436) angående statsmonopol å tobakstillverkningen i riket.

Herr Bergman: Herr talman, mina herrar! Som herrarna behagade finna, är till detta bevillningsutskottets betänkande fogad en reservation av mig samt herrar Leander och Olsson i Ramsta, gående ut på bifall till de motioner, som nämndes i den nyss föredragna utskottsklämmen. Dessa motioner utgöra *dels* ett led i den modifikation av finansplanen, som vi föreslagit för att undgå det enligt vår mening ur flera synpunkter betänkliga i att för vanliga budgetära behov disponeras medel ur en fond, som av statsmakterna avsetts för vissa bestämda ändamål av annan art, *dels* ett uttryck för en önskan, som jag gärna tror, att den nuvarande regeringen och dess finansminister delar, nämligen att motverka den för folkhälsan föga fördelaktiga utbredning, som tobaksbruket har, icke minst bland ungdomen.

Vad den första frågan angår, alltså användningen av medel ur vissa fonder, så gäller det här inte alls, vilketdera som så att säga är minst värdigt staten: att ta pengar från tobaken eller från spriten. Det är inte fråga om någon slags moralisk betygssättning, utan det gäller helt enkelt, huruvida man skall rätta sig efter en antagen, i laga form promulgerad och ännu gällande författning.

Nu kan ju herr finansministern göra gällande, att han inte brutit mot denna författning. Det har han kanske inte rent formellt gjort i den punkt det närmast är frågan om, men i realiteten har han gjort det, ty de medel, som disponerats för amorteringsfonden, ha ju kommit från rusdryckerna, och ett av de ändamål, för vilket man avsatt rusdrycksmedel till denna fond, nämligen att frigöra budgeten från beroendet av rusdrycksmedel, äventyras ju i alla fall.

För övrigt har ju regeringen i statsverkspropositionen i vissa punkter även föreslagit disposition av medel direkt ur rusdrycksmedelsfonden på ett sätt som står i otvetydig strid mot bestämmelserna för sistnämnda fond. Det står ju i dessa bestämmelser alldeles tydligt, att medel ur denna fond skola få användas, utom för sitt huvudändamål, endast för åtgärder »för nykterhetens främjande», och i riksdagens skrivelse av 1926 preciseras ytterligare vad därmed menas. Det betonas däri särskilt, att fonden enligt den då antagna författningen skulle få användas allenast för nykterhetsändamål och icke som dittills för andra sociala uppgifter. Det är dock till vissa sådana sociala uppgifter i strid med författningens bestämmelser, som Kungl. Maj:ts föreslagit vissa dispositioner ur rusdrycksmedelsfonden. Detta beröres emellertid icke närmast i de nu föreliggande motionerna, utan kommer väl att behandlas vid något annat tillfälle. Jag lämnar därför frågan om rusdrycksmedelsfonden i detta sammanhang oberörd.

Men med rätta påtalades under remissdebatten det allt annat än sympatiska förfarandet, att, sedan man först i enlighet med 1926 års förordning anslagit spritmedel till fonden för statsskuldens amortering för att, i överensstämmelse med förordningens syfte, frigöra den egentliga statsbudgeten från beroendet av dessa medel, man därefter i alla fall tar pengar ur den sålunda tillkomna amorteringsfonden för rent budgetära behov. Detta är att formellt lyda författningen men reellt sätta sig över den, och det bidrar säkerligen föga till respekten för allvaret i den övertygelse, varmed man förut från samma håll har betraktat statsbudgetens frigörande från behovet av dessa medel såsom en vinst av högt värde och såsom en princip, om vilken man omsorgsfullt skulle slå vakt.

När just den regering, som alltid gjort sådana principer gällande, helt plötsligt tar initiativ till raserande av den sålunda uppmurade försvarsbyggnaden för dess nykterhetspolitik, vad skall man då ute i landet bland de skaror, som säkerligen minst av allt av denna regering väntat sig sådana manövrer, överbud taget tro om hållfastheten av regeringens nykterhetspolitik i det hela? Regeringen har under applåder från våra gamla motståndare nu själv givit signal till omstörtande av vad dess ledande män förut alltid proklamerat såsom en av grundpelarna för dess politik i alkoholfrågan.

Vi ha emellertid för vår del icke ansett oss kunna i strid mot förut förfäktade principer följa med i denna oväntade svängning. Det har helt enkelt varit vår klara plikt att skarpt reagera. Men det säger sig självt, att den situation, i vilken regeringens politik i denna punkt försatt regeringens eget parti och åtskilliga andra förbudsvänner i riksdagen, är sådan, att vi nu icke ha några utsikter att hålla ställningen, när vi utom mot våra gamla motståndare måste kämpa mot en regering, som släppt sina egna grundsatser. Vi se därigenom den förutvarande minoriteten, som säkerligen förr än den själv vågat hoppas, runnit spelet på denna punkt, triumfera. En sådan situation, vartill ingen tvingande nödvändighet förelåg, kunde regeringen ha besparat sitt eget parti. De fortsatta åtgärderna för att frigöra budgeten från alkoholmedel bli säkerligen högst väsentligt försvårade efter detta.

Jag lämnar emellertid på denna synpunkt, vilken torde komma att behandlas i ett större sammanhang, nämligen när en gång statsutskottsutlåtandet om den stora frågan rörande finansplanen i detta avseende kommer före. Men alldeles oavsett allt detta undrar jag, om icke herr finansministern, som redan funnit sig ha åtskilliga anledningar att beklaga sig över riksdagens benägenhet för överskridande av hans utstakade budgeträmärken, borde, just med hänsyn därtill, vara tacksam att här få ytterligare 5 miljoner kronor att röra sig med. Det skulle knappast förvåna mig, om herr statsrådet i dag skulle komma att hemställa till kammaren att bifalla reservationen eller åtminstone att återremittera frågan till utskottet. Jag skulle åtminstone vilja hemställa till honom, om detta inte under nuvarande förhållanden vore klokt.

Slutligen är det ju ytterligare ett viktigt skäl som ligger bakom denna motion, och det har jag anledning tro, att statsrådet instämmer i, nämligen den allt mer påtagliga nödvändigheten av att något göres för att motverka den stigande utbredningen av tobaksbruket, särskilt bland ungdomen. Med förvåning har man alldeles nyss sett en uppgift i pressen, att cigarrettpriset, som för inte länge sedan sänktes, nu ytterligare skall sänkas. Den förra sänkningen hade den givna påföljd, att konsumtionen av cigaretter stegrades. Det är ju denna artikel som breder ut sig mest bland halv vuxen ungdom. Motsatsen — en prishöjning — hade väl varit det riktiga. En minskning av konsumtionen låter vid höjning av priset mycket väl förena sig med en ökad statsinkomst. Jag skulle vilja hemställa, om icke herr statsrådet skulle kunna avstyra åtminstone det nu hotande nya steget på en väg, som tyvärr redan förut beträffs, men som man för ungdomens och folkhälsans skull icke bör fortsätta på. Även de herrar, som ej dela vår — motionärernas och reservanternas — uppfattning i avseende på finansplanen och de synpunkter vi ifråga om densamma göra gällande, borde väl kunna dela den nu av mig senast understrukna motiveringen.

Jag tillåter mig därför, framför allt ur denna synpunkt, att yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Det förslag, som nu behandlas av första kammaren, har ju inte en så omfattande grund som det av reservanternas framlagda. Anledningen till den kungl. propositionen är ju att

Ang.
höjning av
tobaksstaten
(Forts.)

Ang.
höjning av
tobaksakatten.
(Forts.)

söka i förra årets riksdagsbehandling av Tobaksmonopolet. Därigenom kom ju statens utdelning på tobaksaktierna att begränsas till 5.5 procent, vilket gav en betydligt mindre inkomst än som tidigare varit fallet. Detta var emellertid inte riksdagens mening, utan det beslöts att kompensera denna minskning i statens inkomster genom en förhöjning av skatten. Såsom en följd av detta riksdagens beslut har Kungl. Maj:t nu framlagt en proposition, som skulle reglera detta förhållande. Detta är själva innebörden i det föreliggande förslaget.

Sedan ha reservanterna på grundval av väckta motioner här kopplat in ett annat spörsmål, som näppeligen hör hit, nämligen disponerande för budgetändamål av vissa fonder. De ha ansett, att man icke borde ta av rusdrycksmedlen för sådant ändamål utan låta dessa vara kvar i de fonder, där de blivit placerade, och i stället gå in för en skatteökning på tobaksvaror, som i viss mån skulle kompensera vad man avstår genom att inte röra vid rusdrycksmedlen.

Men det skulle väl vara tämligen betänkligt att gå in för en skatteökning, då något direkt behov inte föreligger, och utskottet har därför också med stor majoritet gått på Kungl. Maj:ts förslag. Det egendomliga är, att det endast är de tre ledamöterna av regeringspartiet, som i detta fall göra opposition mot finansministern, men jag förmodar, att när finansministern har stöd av kammarens alla övriga partier, så får han väl ta denna opposition med jämnmod. Visserligen har herr Bergman velat visa finansministern en vänlighet genom att erbjuda honom dessa fem miljoner extra, men när det inte finns något behov av dem, så tror jag det är skäl i, att riksdagen spar dem till kommande tider. Det kan ju hända, att det i framtiden kan föreligga behov av, att man går in för en skatteökning på tobak, fast det är svårt att säga någonting därom på nuvarande stadium.

Vad beträffar det motiv, som skulle vara ett av de bärande för reservationen, nämligen att man genom att avstå från att minska tobakspriset skulle motverka förbrukningen, kan det ju vara en sak, som tål att diskuteras, men den hör näppeligen hit. De direktiv, som gävos föregående år, ha, såvitt utskottet har sig bekant, följts av Tobaksmonopolet. Det har i enlighet med riksdagens beslut levererat in skattemedel, det har vidare möjlighet och rättighet att avsätta till vinstregleringsfonden, och slutligen finns det ett stort belopp, 38 miljoner kronor, för så kallad monopolrätt, som man kan avskriva på, så att någon större prissänkning finns kanske inte anledning att för närvarande vidtaga. Men det är klart, att monolets styrelse måste vara angelägen om att sköta företaget affärsmässigt, och när det är prisfall på alla andra områden, så är det mindre förunderligt, om ett dylikt också skulle komma att inträffa på tobaksvaror, och att det därför kan bli vissa regleringar i prisavseende, som kanske snarare gå ner än uppåt.

Jag tror inte det finns någon anledning att nu på något sätt stödja reservanternas förslag, utan jag hoppas, att första kammaren skall biträda vad utskottet kommit till och som sammanfaller med Kungl. Maj:ts proposition.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Leander: Herr talman! Utskottets ärade ordförande fann det litet egendomligt, att vi frisinade inom utskottet ha gått emot regeringen och dess förslag. Jag vill bara lämna den upplysningen, att i enlighet med det vackra namn, som det frisinade partiet bär, finns därinom full frihet att tänka och handla efter sin övertygelse. Det vill säga med andra ord: man tänker där inte kollektivt, utan var och en får ha sin egen mening. Om någon finner sig befogad att föreslå en ändring i eller göra ett tillägg till den frisinade regeringens förslag, så betraktas man inte som sämre partimedlem därför, utan man behåller

lika fullt sitt anseende. Jag förstår ju, att detta kan väcka litet förvåning inom de partier, där inte rörelsefriheten är lika stor, utan där partibanden äro mera stramt åtdragna.

Nu skall det erkännas — det har ju herr Bergman redan gjort — att vi motionärer med vårt förslag närmast åsyftat att anvisa en väg för anskaffande av medel i stället för sådana, som enligt vårt förmenande och i enlighet med av riksdagen tidigare fattat beslut inte böra användas till statsregleringsändamål. Men därom torde det bli tillfälle att litet längre fram ytterligare orda, när den frågan föreligger. Eftersom bevillningsutskottet skilt på frågorna och velat behandla spriten för sig och tobaken för sig, är det denna senare vi ha att syssla med för tillfället.

Herr Bergman har redan framhållit, att en höjning av tobaksskatten i och för sig måste anses vara fullt befogad. Herr finansministern upplyste i lördags i andra kammaren och har lämnat samma upplysning här i dag, att inkomstberäkningarna för en del titlar inte hålla streck utan ett underskott kommer att äga rum. Men inte desto mindre går riksdagen oförfärat fram och höjer de av Kungl. Maj:t föreslagna utgiftssummorna gång efter annan. Jag för min del undrar rakt inte på, att detta vållar herr finansministern ganska stort bekymmer, och jag föreställer mig, att han med uppräckta händer skulle ta emot dessa fem miljoner, som vi motionärer genom vårt förslag velat tillföra statskassan. Något lämpligare beskattningsobjekt än tobaken lär väl inte kunna uppletas, och jag är tämligen säker på, att den finansminister, som skall framlägga statsregleringsförslaget för nästkommande år, måste anlita denna skatte-källa i högre grad, än för närvarande är fallet. Då kunde det väl vara lika bra att börja redan i år, alldenstund pengarna behövas. I Danmark till exempel har man ju avsevärt höjt tobaksskatten under senare tid.

Men saken har också en annan sida, som är ganska allvarlig, även den berörd av herr Bergman. På grund av ett uttalande av riksdagen skall Tobaksmonopolets styrelse se till, att inte vinsten av rörelsen blir alltför stor. När nu emellertid tobaksförbrukningen, i likhet med spritkonsumtionen, ständigt stiger, strömma också miljonerna till, och detta har till följd, att Tobaksmonopolets styrelse, för att efterkomma riksdagens uttalade vilja att inte hopa alltför stor vinst, har nödgats sänka försäljningsprisen den ena gången efter den andra. Tidningarna ha nu, som också herr Bergman upplyste, meddelat, att styrelsen står i begrepp att från den 1 april ytterligare sänka priset på cigaretter. Jag undrar dock, om det kan vara ett verkligt statsintresse att stimulera tobaksförbrukningen och i synnerhet cigarrettrökningen genom att så där ständigt sänka priset. Riksdagen har ju anhållit hos Kungl. Maj:t om åtgärders vidtagande för att hämma tobaksbruket, i synnerhet bland ungdomen, men sedan styr riksdagen om och träffar genom sina organ anstalter för att göra cigaretterna så billiga som möjligt och så lätt åtkomliga som möjligt, på det att de unga gossarna och flickorna måtte kunna röka upp desto flera. Detta är väl inte att handla konsekvent och allra minst handla i folkhälsans intresse. Den saken har man verkligen anledning att tänka på.

Man bör också uppmärksamma, att skall prissänkningen oavbrutet fortsätta, så kan det medföra betydande svårigheter att höja skatten och därmed också priset på varorna, när finansministern anser sig behöva i högre grad än för närvarande anlita inkomsterna från tobaken. Det väcker alltid svårigheter att höja priset på en vara, som är så begärlig som tobaken.

Nu vill jag också säga, att när riksdagen uttalade sig för att priset på snus inte borde höjas, så förstår jag inte riktigt, vad riksdagen den gången tänkte på, ty snuset, särskilt tuggningen, är väl ändå av alla de former av tobaksbruket, som förekomma, den allra minst sympatiska, och därför tycker man, att det inte vore så farligt, om priset även på snus bleve höjt.

Aug.
höjning av
tobaksskatten.
(Forts.)

*Aug.
höjning av
tobaksskatten.
(Forts.)*

Alltnog, det finns flera skäl för att följa reservanterna, om man rätt tänker på saken, och därför dristar jag mig, i likhet med min medmotionär, att yrka bifall till reservationen och avslag på utskottets hemställan.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Jag skall endast be att med anledning av den siste ärade talarens yttrande få säga några få ord. Han poängterade liksom herr Bergman, att man inte borde ha någonting emot att genom höjda skatter skaffa ökade medel till statskassan, exempelvis nu på fem miljoner, och han pekade på, att den pågående riksdagen haft svårt att vara återhållsam. när det gällt att besluta utgifter utöver de beräknade. Men det torde väl vara så, att om man pålägger nya skatter utan att behöva dem, blir detta en stor frestelse för riksdagen att vara slösaktig med utgifter, och det tycker jag man inte precis behöver inbjuda till. Det är försiktigare att spara skattekällorna, tills ett behov verkligen föreligger.

Vidare talade herr Leander så bestämt om, att Tobaksmonopolets styrelse vidtagit den ena prissänkningen efter den andra och att nya prissänkningar förestå inom den närmaste tiden. Detta har inte på något sätt bekräftats. Visserligen ha vissa regleringar skett under årens lopp, men var uppgifterna i pressen för några dagar sedan om ytterligare prissänkning härleda sig ifrån, vet inte jag; i varje fall har det inte från Tobaksmonopolets sida bekräftats, att något bestämt förslag därom föreligger. Man kan snarare misstänka, att dessa uppgifter kommit till för att stödja reservanternas mening, varför jag tror man bör ta dem med en viss försiktighet och inte absolut lita till, att de äro riktiga. Ty, som jag nyss nämnde, har ju Tobaksmonopolets styrelse utvägar att i full överensstämmelse med riksdagens beslut använda eventuella vinstmedel utöver vad som skall gå till skatten, nämligen genom avsättning till en vinstregleringsfond och avskrivning av monopolrätten, såsom varande utan värde.

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Bårg: Av såväl herr Bergmans som herr Leanders anförande kunde man möjligen utläsa den uppfattningen, att alla de av utskottets ledamöter, som icke ha anslutit sig till reservationen, gillade Kungl. Maj:ts förfarande angående dispositionen av medel ur rusdrycksmedelsfonden. Jag vill, herr talman, inlägga en gensaga häremot. Jag har jämte flera av utskottets ledamöter framburit en motion i denna fråga, där vi yttrat oss om det spörsmålet, och därför får man ingalunda tyda det så, att alla, som icke äro reservanter här, gilla förfarandet beträffande den fonden. Men det är en sak för sig. Jag har bara velat fästa uppmärksamheten härpå och i detta sammanhang få det antecknat till kammarens protokoll.

Jag kan dessutom inte undgå att anmärka, att då såväl herr Bergman som herr Leander här erbjuda finansministern fem miljoner kronor utöver den i statsbudgeten beräknade inkomsten, så synes det mig, som om man därvidlag hade låtit den där principen fara, som man så allvarligt anser sig böra slå vakt om, nämligen att inte röra vid rusdrycksmedelsfonden. Ty det måste väl anses innebära, att om dessa fem miljoner skulle bli en gåva utöver den beräknade inkomsten, skall Kungl. Maj:t i alla fall få disponera medel ur rusdrycksmedelsfonden för ändamål som i propositionen avsetts och erhålla dessa fem miljoner som ett extra tillägg till inkomsterna. Jag har för min del litet svårt att förstå den logiken.

Jag bara konstaterar detta som ett faktum, herr talman, och ber att få ansluta mig till utskottets hemställan. Jag ber dessutom att få understryka, vad utskottets ordförande sade, att det *kan* komma dagar, då man kan vara glad att i tobaken ha en liten reserv att tillgripa, nämligen när statsbudgeten blir besvärligare att klara än vad den är i år.

Herr Bergman: Herr talman! I anledning av den siste talarens yttrande ber jag att få först och främst understryka, att ingenting i mitt och jag tror inte heller i herr Leanders anförande på ringaste vis antytt, att vi skulle anse, att de, som inte här ställt sig som reservanter, allesamman skulle gilla Kungl. Maj:ts åtgärder i avseende å finansplanen i den punkt, som jag påtalade. För min del antydde jag till och med uttryckligen raka motsatsen. Herr Bärge har alldeles missuppfattat oss, ifall han tror, att vi ha den meningen.

Den ärade talaren tycktes anse, att då jag erbjöd finansministern dessa fem miljoner kronor såsom ett kanske välbehöfligt påbröd till vad som finns att disponera, så skulle jag därigenom uppgge tanken på finansplanens ändring i avseende på fondernas disposition. Det är ingalunda förhållandet, men tyvärr är situationen sådan, som jag också antydde, att jag icke har de ringaste förhoppningar att kunna ändra finansplanen i överensstämmelse med våra riktlinjer. Men även om detta sålunda inte lyckas, så har i alla fall en med fem miljoner förhöjd tobaksskatt sitt värde ur statsfinansiell synpunkt. Om vi således ej kunna nu förverkliga det ena av våra önskemål, så borda vi kunna vinna det andra. Motionens kläm, liksom reservationens, är användbar för båda syftena. Det innebär inte alls ett frångående av principerna, utan det innebär endast, att man ser situationen sådan den är. Vi ha i avseende på rusdrycksmedlen och amorteringsfonden en majoritet emot oss, vilket gör, att vi inte kunna driva våra önskemål igenom på den punkten. Däremot trodde vi verkligen, att det skulle kunna finnas flera, som ur de två av mig i senare delen av mitt förra anförande framhållna synpunkterna skulle anse det vara lämpligt att höja tobaksskatten.

Herr Asplund: Herr talman! Jag har suttit och hört, hurusom bevillningsutskottets ärade ordförande två gånger sagt, att man borde spara en sådan här inkomstmöjlighet till något kommande år, då den kunde bättre behövas. Jag hade ändå inte tänkt att säga någonting däremot, men när nu samma påstående för tredje gången kommer fram, denna gång från herr Bärge i Katrineholm, då vill jag fråga: hur har bevillningsutskottet tänkt sig att kunna få in en inkomst något följande år på vad som skall rökas upp under nästa budgetår, om riksdagen nu underlåter att bifalla reservationen? Jag skall be att få en förklaring på detta. Tills vidare ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Jag anser för övrigt, att de, som nu kasta bort eller bränna upp sina penningar genom tobaksrökning, medan det finns tiotusentals människor här i landet, som lida nöd, därför att staten ej anses ha medel att skaffa dem arbete, gärna kunna betala litet mera för sitt nöje, om staten därigenom får medel till anordnande av ytterligare arbeten.

Herr Bärge: Herr talman! Den fråga, som herr Asplund nu sist har framställt här, kan inte besvaras lika enkelt som frågans egen formulering tycks ge antydning om, att man skulle kunna göra. Var det herr Asplunds mening, att man skulle fondera dessa fem miljoner kronor och ha dem liggande för att tillgripas ett annat år, såmedelst räddande åt statsverket, för täckande av dess framtida behov, vad som annars skulle »brännas upp», som det heter? Men detta spörsmål föreligger ju icke nu, och jag föreställer mig, att inte herr Asplund heller räknar med att, om man här tillförde budgeten ytterligare fem miljoner kronor, detta icke skulle resultera i, att man avstode från andra skatteobjekt — för så vitt man inte beslutar särskilda utgifter, som slukade beloppet, vilket ju är en annan sak.

Jag menar alltså, att det kan komma tider, då det kan vara lättare och framkomligare att tillgripa de möjligheter till skatteintäkter, som torde finnas här, än att höja inkomst- och förmögenhetsskatten, tullarna eller dylikt. Det har

Ang.
höjning av
tobaksskatten.
(Forts.)

Ang.
höjning av
tobakskatten.
(Forts.)

föresvävat mig vid mitt ställningstagande till denna fråga, att det var bättre att hålla denna inkomstmöjlighet öppen än att nu utnyttja den till det yttersta och konsumera dessa tillgångar i kommande års budget för att sedan stå förlägen, när det gäller att fylla större och viktigare krav som kunna vänta att bli tillgodosedda.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de yrkanden, som därunder framkommit, gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande betänkandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Bergman m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med överbärande ja besvarad.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 13, i anledning av väckt motion om viss ändring i förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

nr 14, i anledning av väckta motioner om höjning av det i förordningen angående skatt för hundar bestämda skattemaximum; samt

nr 15, i anledning av väckt motion om skatteplikt i vissa fall för staten tillhörig för försvarsändamål avsedd fastighet.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av andra lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, herr talman, att på föredragningslistan för nästa sammanträde andra lagutskottets utlåtande nr 12 och samma utskotts utlåtande nr 13 måtte få byta plats och att dessutom första tillfälliga utskottets utlåtande nr 7 måtte sättas omedelbart efter första lagutskottets utlåtande nr 13.

Denna hemställan bifölls.

Avgåvos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 228, av herr *Åkerberg* m. fl. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet;

nr 229, av herrar *Petrén* och *Pauli*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av gymnastiska centralinstitutet;

nr 230, av herr *Westman* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset, m. m.; samt

nr 231, av herr *Andersson*, *Karl Andreas* och herr *Sundberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1931/1932 till undervisningsanstalterna för sjöfart.

Herr *Nilsson, Johan*, i Kristianstad avlämnade en av honom m. fl. undertecknad motion, nr 232, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående den högre lantbruksundervisningens ordnande m. m.

Denna motion hänvisades till jordbruksutskottet.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 4, angående regleringen för budgetåret 1931/1932 av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till försvarsdepartementet;

nr 31, i anledning av väckt motion om ändring i vissa avseenden av avlöningsbestämmelserna för sådana militära och civilmilitära befattningshavare, som överförts på övergångsstat;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa delar av övningsplatsen Backamo;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Visby stad;

nr 34, i anledning av väckt motion om understöd åt kaptenen G. A. Åström;

nr 35, i anledning av väckt motion angående uppflyttning i högre löneklass av tygförvaltaren F. S. Engdahl;

nr 36, i anledning av väckt motion om avskedsersättning åt förre månadslönaren C. G. Jonsson; samt

nr 37, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till upprensning av norra inloppet till Fårösund;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt åt lärare vid dispensärbarnhem samt barnhem för nervösa och psykopatiska barn jämte i ämnet väckta motioner;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i punkten 4 av propositionen nr 57 gjorda framställning angående pensionsunderlaget för vid allmänt läroverk och högre lärarinneseminariet anställd ämneslärarinna med behörighet till adjunktsbefattning;

nr 22, i anledning av fullmäktiges i riksgäldskontoret framställning om anslag för tryckning, häftning och bindning av ännu ej utgivna delar av personregistret till riksdagens protokoll för tiden 1809—1866; samt

nr 23, i anledning av framställning av fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret angående täckande av statens kostnad för bidrag till den nya riksbron mellan Strömgatan och Helgeandsholmen; ävensom

första lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 6 februari 1931 avslutad konvention innehållande internationellt privaträttsliga bestämmelser om äktenskap, adoption och förmynderskap, m. m.; samt

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge den 10 februari 1931 avslutad konvention angående indrivning av underhållsbidrag, m. m.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 2.19 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Fredagen den 13 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 4.30 e. m.

Justerades protokollen för den 7 och den 10 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 6 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1931/1932 under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet; och

nr 68, i anledning av väckta motioner om anslag till inomskärsfarled Ramsvikskilen—Ålstenshamn m. m.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 70, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1930 fattade beslut, dels ock i ämnet väckta motioner; samt

nr 71, i anledning av väckt motion om lagbestämmelser mot uppsättande invid vägarna av trafiksäkerheten ovidkommande reklamannonser.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 4 och 31—36.

Vid föredragning av statsutskottets memorial nr 37, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till upprepning av norra inloppet till Fårösund, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringspropositionen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran bankoutskottets utlåtanden nr 20—23 och första lagutskottets utlåtanden nr 15—17.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, att kammaren måtte besluta, att på morgondagens föredragningslista bland två gånger bordlagda ärenden som första ärende uppföres statsutskottets utlåtande nr 31, som andra ärende statsutskottets utlåtande nr 4, samt därefter övriga ärenden i den ordning, vari de förekomma på dagens föredragningslista.

Denna hemställan bifölls.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtande nr 7, i anledning av väckt motion angående viss ändring i Nationernas förbunds akt;

sammansatta konstitutions- och statsutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en i Genève den 2 oktober 1930 dagtecknad konvention om finansiell hjälp m. m., jämte i ämnet väckt motion; samt

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 1:o) gjorda framställning angående personlig professur för läraren i medicinsk radiologi vid universitetet i Uppsala, medicine doktorn H. F. Laurell;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 2:o) gjorda framställning angående arvode till en assistent å fysikalisk-kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala;

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition nr 57, angående vissa anslag från allmänna indragningsstaten m. m., under punkt 3:o) gjorda framställning angående anslag till materiel vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upprättande av ett institut för högspänningsforskning; och

nr 5, i anledning av väckt motion om anslag till en personlig lärarbefattning vid Lunds universitet för docenten Gustaf Richard Raquette.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 4.42 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.